

Crna Gora

Ministarstvo pravde

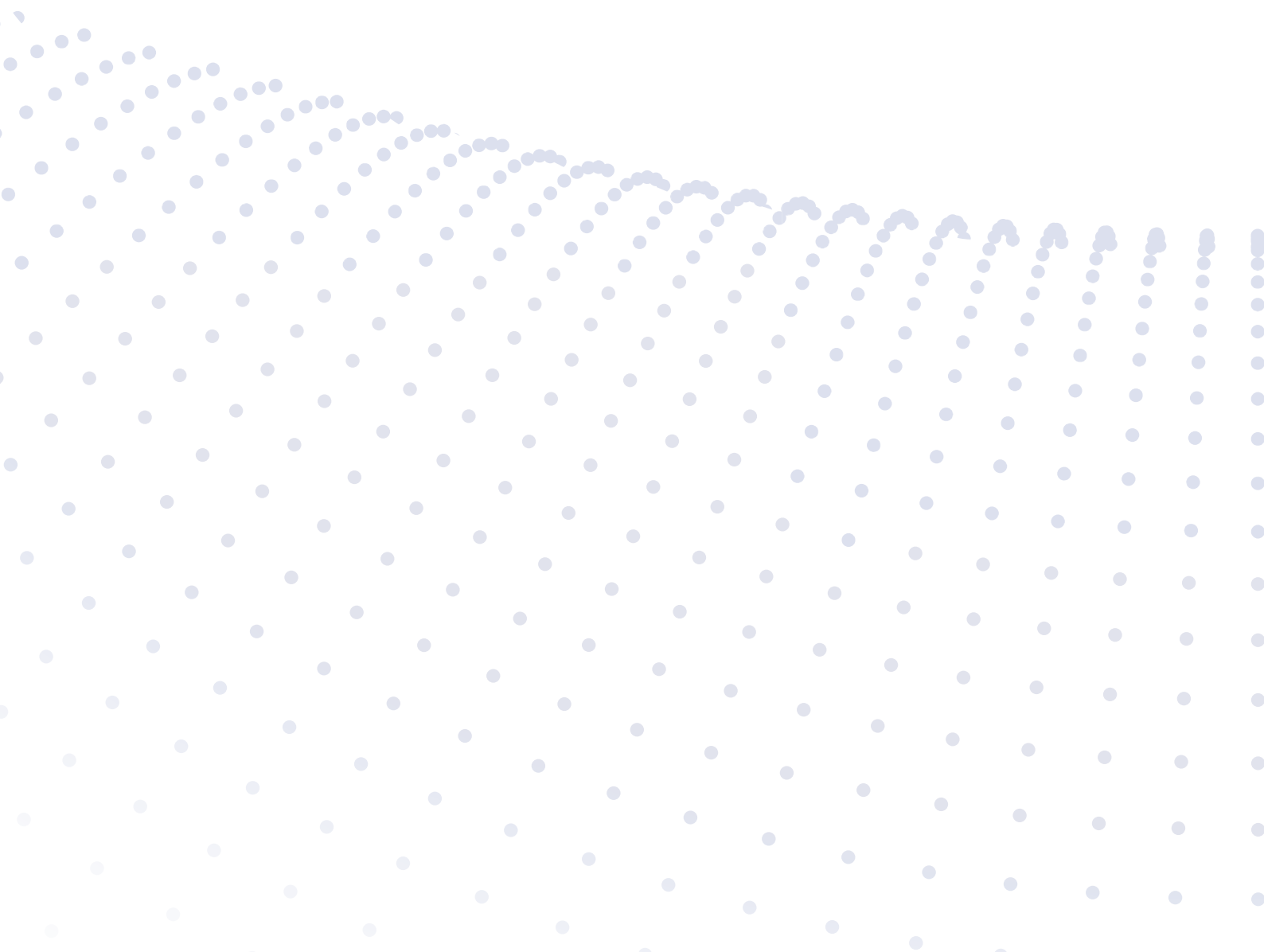
ZAVOD ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ 2018.

Podgorica, 2019. godina

Crna Gora

Ministarstvo pravde

ZAVOD ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ 2018.

Podgorica, 2019. godina

RIJEČ DIREKTORA

Zavod za izvršenje krivičnih sankcija predstavlja Godišnji izvještaj o radu sačinjen u cilju predstavljanja aktivnosti iz nadležnosti Zavoda realizovanih tokom 2018. godine.

Koristim priliku da Vas informišem o najvažnijim dešavanjima u okviru zatvorskog sistema tokom 2018.godine koje su se odnosile na: prijem i otpust lica lišenih slobode, njihov život i rad, zdravstvenu zaštitu, tretman i reintegraciju zatvorenika, unapređenje uslova za život i rad zatvorenika i zaposlenih lica u Zavodu, kadrovske poslove, te stručnu obuku zaposlenih lica u Zavodu kao i na saradnju ZIKS-a sa domaćim i međunarodnim institucijama.

Sistematizovani pregled aktivnosti, iskazan u Izvještaju o radu, može biti dobar indikator slabosti na kojima treba raditi, kao i pokazatelj dobre prakse koju treba nastaviti.

Nedovoljni kadrovski kapaciteti i infrastruktura su dva ključna izazova sa kojima se suočava zatvorski sistem u Crnoj Gori. Zavod za izvršenje krivičnih sankcija u saradnji sa Ministarstvom pravde insistira na rješavanju uočenih problema kroz preduzimanje aktivnosti koje su rezultirale povećanjem broja službenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u izvještajnom periodu za 32 izvršioca kroz proceduru zakonitog oglašavanja upražnjenih radnih mjesta, pa je tako na kraju izvještajnog perioda u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija poslove iz njegove nadležnosti obavljalo 518 izvršilaca, a što je u mnogome doprinijelo uspješnijem funkcionisanju Zavoda, u smislu postizanja većeg nivoa bezbjednosti, realizacije tretmana i pružanja zdravstvene zaštite licima lišenim slobode. Takođe, unaprijeđene su procedure za zasnivanje radnog odnosa u ZIKS-a propisivanjem posebnih uslova za posebna zvanja službenika obezbjeđenja lica lišenih slobode za poslove tretmana, zdravstvene zaštite u cilju njihovog kadrovskog jačanja. Krajem izvještajne godine raspisan je oglas za dodatna zaposlenja u narednoj godini za potrebe Zavoda.

Donijet je Etički kodeks državnih službenika i namještenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, kao i obrazovan Etički odbor sa zadatkom praćenja poštovanja odredaba ovog Etičkog kodeksa Zavoda.

U izvještajnoj godini nastavljena je praksa obuka zaposlenih u ZIKS, kako bi usvajanjem novih znanja ojačali svoje profesionalne i lične kapacitete u cilju uspješnijeg obavljanja izuzetno složenih i odgovornih poslova u uslovima izvršenja krivičnih sankcija u cjelini.

Obuke su realizovane u organizaciji Zavoda, a u okviru plana i programa obuka Sektora za obuku kadrova za 2018-2019.godinu, te u saradnji sa Policijskom akademijom za obavljanje bezbjednosnih poslova, i u saradnji sa NVO Sektorom, kao i u okviru projekta podržanog od strane Evropske komisije kojim je razvijena metodologija evaluacije obuka, definisan sadržaj programa obuka i kaskadni sistem, kako bi se po završetku projektnih aktivnosti stvorio održiv sistem obuka.

Samo izvršenje kazni zatvora i mjere pritvora nema svoju svrhu bez kvalitetnih uslova i kapaciteta za život i rad, kako lica lišenih slobode, tako i zaposlenih.

U tom pravcu, preduzete su brojne aktivnosti u cilju poboljšanja uslova za rad službenika, pa je osim tekućeg održavanja i sanacija, izvršena adaptacija kancelarija i izrada nedostajućeg kancelarijskog

namještaja, postavljena stolarija, na mjestima gdje je to bilo neohodno, izrađen bife za službenike radno angažovane na glavnoj prijavnici Zavoda, te aktivnosti na poboljšanju uslova boravka lica lišenih slobode koja se ogleda u adaptaciji prostorija za smještaj kako pritvorenih tako i osuđenih lica, izgradnji nedostajuće prilazne rampe licima sa invaliditetom, jačanju bezbjednosnog nivoa izgradnjom bedemskog zida u Poluotvorenom odjeljenju KPD-a, kao i završetku novog objekta za smještaj maloljetnih lica.

Ono što je posebno značajno napomenuti kada su u pitanju službenici Zavoda, jeste da se uz podršku Vlade Crne Gore intenzivno radi na stvaranju uslova za rješavanje stambenih potreba većeg broja službenika kroz kolektivnu stambenu izgradnju i dodjelu stambenih kredita. Naime, Vlada je opredijelila sredstva za navedene namjene, a ubrzo se očekuje i da će biti opredijeljeni lokaliteti za izgradnju stambenih objekata za ove namjene.

U pogledu aktivnosti preduzutih u cilju realizacije strateških ciljeva Zavoda predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije izvršenja krivičnih sankcija 2017-2021. godine, koji se odnose na izgradnju Specijalne zdravstvene ustanove, Izgradnju Prijavnice, Multifunkcionalnog objekta i Otvorenog zatvora, u izvještajnom periodu formiran je projektni tim za pripremu tehničke dokumentacije koji je definisao projektni zadatak za navedene objekte, pribavio urbanističko-tehničke uslove za lokacije na kojima će se graditi pomenuti objekti, nakon čega je Ministarstvo održivog razvoja i turizma raspisao javni konkurs za izradu idejnog arhitektonskog rješenja. Završena su idejna rješenja za gradnju navedenih objekata koji su u skladu sa standardima bezbjednosti čija izgradnja je kandidovana iz IPA 2018. Kada je u pitanju gradnja novog objekta Zatvora za sjevernu regiju, još jednog od značajnih strateških ciljeva sa lokacijom u Mojkovcu, za isti je Ministarstvu pravde u izvještajnoj godini na sjednici Upravnog odbora Zapadno-investicionog okvira odobren grant, u visini od 1.200.000 €, za izradu tehničke dokumentacije, kojim će se dati veliku doprinos unaprjeđenju postojećeg zatvorskog sistema. U pogledu unaprjeđenja zdravstvene zaštite lica lišenih slobode, nastavljeno je sa angažovanjem ljekara specijalista interniste, urologa, hirurga, psihijatra-narkologa, fizijatra, radiologa, koji ordiniraju nekoliko puta mjesečno u Zavodu, a u izvještajnoj godini je angažovan još jedan ljekar specijalista psihijatar, te u više navrata izvršena nabavka nove medicinske opreme, sve u cilju obezbjeđivanje potpunije i kvalitetnije zdravstvene zaštite ovim licima. Tokom izvještajne godine, nastavljena je veoma uspješna saradnja sa Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, diplomatsko konzularnim predstavništvima, nevladinim organizacijama i medijima, kao i drugim domaćim i međunarodnim institucijama koje prate rad zatvorskog sistema, što značajno doprinosi unaprjeđenju istog.

Preporuke raznih kako domaćih tako i međunarodnih relevantnih institucija. obavezuju na kontinuirano praćenje i ujedno preduzimanje aktivnosti u cilju poboljšanja uslova u zatvorima, resocijalizaciji i reintegraciji lica lišenih slobode, poboljšanju zdravstvene zaštite ovih lica, te poboljšanju uslova za rad zaposlenih i njihovom stručnom usavršavanju.

Tokom izvještajne godine značajna pažnja posvećena je resocijalizaciji i rehabilitaciji zatvorenika i kroz sporazume o saradnji Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija samostalno i posredstvom Ministarstva pravde koji su zaključeni sa pet Nevladinih organizacija i Centrom za obrazovanje i trening "ZOPT", u cilju unaprjeđenja prava lica lišenih slobode i kako bi se ova lica učinila korisnim članovima društva. Krajem izvještajne godine, u okviru Komisije za raspodjelu finansijskih sredstava NVO Sektorima, potpisano je osam ugovora sa osam nevladinih organizacija i dodijeljeno za projekte čiji je cilj unaprjeđenje uslova za rehabilitaciju i reintegraciju lica lišenih slobode, unaprjeđenje sistema zdravstvene zaštite pritvorenih i zatvorenih lica, kao i dalji razvoj sistema alternativnih sankcija što će se realizovati u narednoj godini.

Zavod za izvršenje krivičnih sankcija će i u budućem periodu nastaviti sa praksom preduzimanja kontinuiranih aktivnosti u cilju unaprjeđenja uslova života i rada kako lica lišenih slobode tako i zaposlenih, kroz primjenu ustanovljenih standarda, te svih preporuka i sugestija koje imaju za cilj unaprjeđenje stanja u zatvorskom sistemu Crne Gore.

S poštovanjem,

DIREKTOR
Milan Tomić

UVOD

Shodno Zakonu o državnoj upravi, član 62, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, kao organ uprave u sastavu Ministarstva pravde, dužan je da godišnje izvještava o svom radu.

Godišnji izvještaj o radu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija za 2018. godinu sačinjen je na osnovu godišnjih izvještaja o radu organizacionih jedinica, koji prikazuje rezultate rada Zavoda regulisanog odredbama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti te drugim propisima.

Izrazi koji se koriste u ovom izvještaju koriste se za fizička lica u muškom rodu, a podrazumijevaju i izraze u ženskom rodu.

Pojmovi koji se koriste u ovom izvještaju su zatvorenik koji podrazumijeva sva lica lišena slobode u ZIKS-u, osuđenik podrazumijeva lica upućena na izdržavanje kazne zatvora i dugogodišne kazne zatvora, a pritvorenik podrazumijeva lica u pritvoru.

U Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija obavljaju se poslovi:

- Obezbjedenje zatvorenika;
- Sprovođenja planiranog programa tretmana i reintegracije zatvorenika;
- Zdravstvena zaštita zatvorenika;
- Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika ZIKS-a, i
- Drugi poslovi od značaja za izvršenje krivičnih sankcija.

Ove poslove obavljaju službenici za poslove obezbjeđenja zatvorenika (službenici obezbjeđenja), realizatori tretmana, zdravstveni radnici, instruktori za rad, pedagozi, psiholozi, socijalni radnici i drugi zaposleni u ZIKS-u.

Obezbjedenja pritvorenih lica obavlja se u organizacionim jedinicama: Istražni zatvor Podgorica i Zatvor Bijelo Polje.

Obezbjedenje osuđenika obavlja se u organizacionim jedinicama: Kazneno popravni dom u Podgorici, Zatvor za kratke kazne u Podgorici i Zatvor Bijelo Polje.

Obezbjedenje se obavlja odvojeno za muškarce, žene i lica sa izrečenom kaznom maloljetničkog zatvora.

Zatvorenici izvršavaju kazne zatvora izrečene u krivičnom i prekršajnom postupku. Kazne zatvora izdržavaju odvojeno muškarci, žene i maloljetnici.

U zavisnosti od nivoa bezbjednosti, vrste programa tretmana i reintegracije, kao i obima ograničenja sloboda i prava osuđenog, kazne zatvora i kazna zatvora od četrdeset godina izvršavaju se u prostorijama zatvorenog i poluotvorenog tipa.

Planirani program tretmana i reintegracije zatvorenika obavljaju realizatori tretmana, pedagozi, psiholozi, kriminolozi, socijalni radnici i instruktori za rad. Zdravstvena zaštita pruža se svim zatvorenicima smještenim u ZIKS-u, a za nju je zadužen Sektor za zdravstvenu zaštitu. Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika ZIKS-a obavlja se kontinuirano tokom godine u Sektoru za obuku kadrova.

Poslove iz nadležnosti Zavoda, obavljalo je početkom 2018.godine, 490 izvršilaca. Broj izvršilaca tokom godine povećavao se, pa je na kraju godine radno angažovano bilo 518 izvršilaca. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda, kao organa u sastavu Ministarstva, predviđeno je 576 radnih mjesta.

MENADŽMENT ZIKS-a

Zavodom za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS) rukovodi direktor koga, na osnovu javnog konkursa, bira i postavlja ministar pravde, uz saglasnost Vlade, na period od 5 godina. Direktor ima tri pomoćnika koje imenuje ministar na prijedlog generalnog direktora Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija. Organizacionim jedinicama rukovodili su načelnici koje postavlja direktor, službama i sektorima rukovodioci, a odsjecima šefovi odsjeka.

Zavodom za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS) rukovodi direktor koga, na osnovu javnog konkursa, bira i postavlja ministar pravde, uz saglasnost Vlade, na period od 5 godina. Direktor ima tri pomoćnika koje imenuje ministar na predlog Generalnog direktora Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija. Organizacionim jedinicama rukovode glavni zatvorski inspektori odnosno načelnici.

U 2018. godini, Zavodom za izvršenje krivičnih sankcija su rukovodili:

- Milan Tomić, direktor,
- mr Kemal Zoronjić, pomoćnik direktora,
- Darko Vujović, pomoćnik direktora,
- Goran Maraš, glavni zatvorski inspektor Kazneno-popravnog doma Podgorica,
- Darko Vukčević, glavni zatvorski inspektor Istražnog zatvora Podgorica,
- Vesna Pavićević, glavna zatvorska inspektorka Zatvora Bijelo Polje,
- Velimir Perović, v.d. glavnog zatvorskog inspektora Zatvora za kratke kazne Podgorica,
- Dr Jelica Živković, v.d. načelnica Sektora za zdravstvenu zaštitu,
- Milan Radović, načelnik Sektora za obuku kadrova,
- Aleksandar Tmušić i Nikola Tanasilović, načelnici u Sektoru za rad

ORGANIZACIJA

Rad Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija(ZIKS) organizovan je u 8 organizacionih jedinica: Sektor za bezbjednost, Kazнено-popravni dom Podgorica (KPD), Istražni zatvor Podgorica(IZP), Zatvor za kratke kazne Podgorica(ZKK), Zatvor Bijelo Polje(ZBP), Sektor za zdravstvenu zaštitu, Sektor za rad i Sektor za obuku kadrova.

Sektor za bezbjednost čine Odsjek za kontrolu i nadzor sa Grupom za obezbjeđenje-Glavna prijavnica i Grupom za interventne situacije i Odsjek sprovedničkog obezbjeđenja.

Kazнено-popravni dom Podgorica čine Odsjek obezbjeđenja sa Grupom unutrašnjeg obezbjeđenja za zatvorenike, Grupom spoljašnjeg obezbjeđenja, Grupom unutrašnjeg obezbjeđenja za zatvorenice i Odsjek za tretman sa Grupom za prijem, otpust matičnu evidenciju i statistiku, Grupom za ispitivanje ličnosti i Grupom za realizaciju tretmana.

Istražni zatvor Podgorica čini Odsjek obezbjeđenja sa Grupom unutrašnjeg obezbjeđenja pritvorenika, Grupom spoljašnjeg obezbjeđenja, Grupom unutrašnjeg obezbjeđenja pritvorenica, Grupom za prijem, otpust, matičnu evidenciju i statistiku.

Zatvor za kratke kazne Podgorica čine Odsjek obezbjeđenja sa Grupom unutrašnjeg obezbjeđenja zatvorenika i Grupom spoljašnjeg obezbjeđenja te Odsjek za tretman sa Grupom za prijem, otpust matičnu evidenciju i statistiku i Grupom za ispitivanje ličnosti i realizaciju tretmana.

Zatvor Bijelo Polje čine Odsjek obezbjeđenja sa Grupom unutrašnjeg obezbjeđenja zatvorenika i Grupom spoljašnjeg obezbjeđenja i Odsjek za tretman sa Grupom za prijem otpust matičnu evidenciju i statistiku i Grupom za ispitivanje ličnosti i realizaciju tretmana.

Sektor za rad čine Odsjek za rad sa Grupom za zanatsku proizvodnju, Grupom za poljoprivrednu i stočarsku proizvodnju i Grupom za održavanje i transport, te Odsjek za ishranu i depozit sa Grupom za ishranu i Grupom za depozit i magacin.

1. STATISTIČKI PODACI

1.1 Smještajni kapaciteti

Smještajni kapaciteti ostali su na nivou prethodnih godina sa ukupno 1.325 smještajnih jedinica. Sektor za rad je tokom 2018. godine, nastavio aktivnosti na unaprjeđivanju uslova za smještaj, boravak i rad zatvorenika u cilju dostizanja evropskih standarda.

1.2 Prijem i otpust zatvorenika

Na početku 2018. godine u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija bilo je ukupno 1.118, a na kraju godine 1.125 zatvorenika.

Tokom godine u sva četiri zatvora primljeno je ukupno 2.649 zatvorenika, i to:

- u pritvor 750 pritvorenika,
- na izdržavanje kazne zatvora nakon krivičnog postupka 947 osuđenika,
- na izdržavanje kazne zatvora nakon prekršajnog postupka 948 osuđenika,
- na izdržavanje kazne maloljetničkog zatvora 2 osuđenika,
- na izdržavanje vaspitne mjere upućivanje u ustanovu zavodskog tipa 1 maloljetnik,
- svjedok kojem je izrečeno stavljanje u zatvor 1 lice.

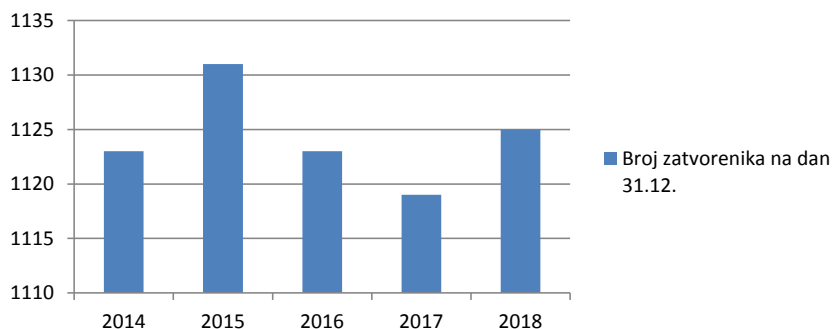
Otpušteno je ukupno 2.641 zatvorenika i to: 711 pritvorenika i 1.930 osuđenika.

Poređujući podatke o broju zatvorenika na dan 31. decembra sa podacima prethodnih godina istog datuma, uočava se da je broj zatvorenika ujednačen. U tabeli 1 prikazan je broj zatvorenika na dan 31. decembar posljednjih 5 godina.

Tabela br. 1

Godina	Broj zatvorenika na dan 31. decembar
2018.	1.125
2017.	1.119
2016.	1.123
2015.	1.131
2014.	1.123

Broj zatvorenika na dan 31.12.

Grafikon br.1 – Ukupan broj zatvorenika na dan 31.12. u posljednjih 5 godina

Analiza podataka o prijemu zatvorenika po dobi i polu pokazuje da je primljeno:

- 2.546 muškaraca,
- 93 žene,
- 12 maloljetnika.

Maloljetnici su primljeni:

- 9 u pritvor,
- 2 na izdržavanje kazne maloljetničkog zatvora, i
- 1 na izdržavanje vaspitne mjere upućivanje u ustanovu zavodskog tipa.

U poređenju sa statističkim podacima prošle godine uočava se povećanje prijema žena zatvorenica, dok je broj muškaraca i maloljetnika približno ujednačen.

U 2017. godini bilo je primljeno 2.948 muškaraca, 47 žena i 14 maloljetnika.

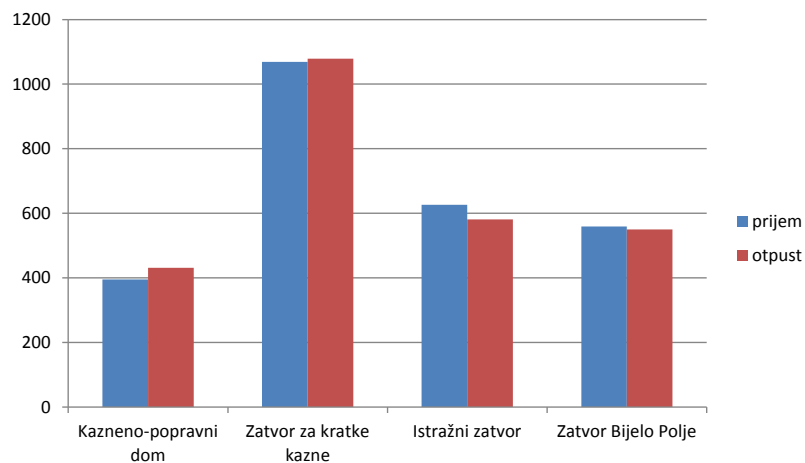
Od ukupno 2.649 primljenih zatvorenika bilo je:

- 2.055 državljana Crne Gore,
- 594 stranih državljana.

Strani državljani, koji su u sukobu sa zakonom, uobičajeno najviše dolaze iz zemalja okruženja:

- Srbija (203),
- Kosovo (62),
- Albanija (112),
- Bosna i Hercegovina (55),
- Zatvorenika iz Sirije 23, Iraka 11, Alžira 14, Palestine 7, Irana 3, Libije 2, Pakistana 2 i 1 državljanin Bangladeša.

U sljedećem grafikonu prikazan je prijem i otpust zatvorenika tokom 2018.godine.

Grafikon br. 2 - Prijem i otpust zatvorenika u 2018. godini

Na izdržavanje kazne zatvora tokom 2018. godine, primljeno je 1.899 osuđenika od toga 904 povratnika što čini 48% ukupno primljenih osuđenika.

Analiza prijema osuđenika povratnika pokazuje da je među njima najviše bilo povratnika koji su novčanu kaznu zamijenili kaznom zatvora - njih 419 ili 46%. Najčešća djela zbog kojih su povratnici izdržavali kaznu zatvora su: djela protiv imovine (140), protiv zdravlja ljudi (47), protiv javnog reda i mira (76), protiv bezbjednosti javnog saobraćaja (16), protiv državnih organa (31) i protiv braka i porodice (43). Najčešća djela zbog kojih su prekršajno kažnjeni su: kršenje Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (135), Zakona o javnom redu i miru (52), Zakona o zaštiti od nasilja u prodi (88).

1.3 Djela osuđenika

U tabeli br.2 prikazana su najčešća djela osuđenika primljenih na izdržavanje kazne nakon krivičnog i nakon prekršajnog postupka.

Tabela br.2

KRIVIČNA DJELA	BROJ
Protiv života i tjela	132
Protiv polne slobode	10
Protiv braka i porodice	81
Protiv imovine	318
Protiv zdravlja ljudi	174
Protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	40
Protiv državnih organa	57
Protiv javnog reda i mira	183
Protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine	10
Protiv slobode i prava čovjeka i građanina	42
Protiv platnog prometa	33
Protiv pravosuđa	6
PREKRŠAJNA DJELA	BROJ
Zamjena novčane kazne u kaznu zatvora	759
Iz Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima	290
Iz Zakona o javnom redu i miru	94
Iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici	158
Iz Zakona o strancima	7

Zbog najtežih krivičnih djela na izdržavanje kazne zatvora primljeno je 36 osuđenika: za ubistvo (10), za ubistvo u pokušaju (18), za ubistvo u pokušaju pomaganjem (1), za ubistvo u prekoračenju nužne odbrane (1), za teško ubistvo (1), za teško ubistvo u prekoračenju nužne odbrane (1) i za teško ubistvo u pokušaju (4).

Sa sudskom mjerom bezbjednosti obavezno liječenje u ZIKS-u, upućeno je 48 osuđenika i to: 40 na obavezno liječenje od zavisnosti od opojnih droga, 8 na obavezno liječenje zavisnosti od alkohola.

2. TRETMAN I REINTEGRACIJA

U sklopu programa tretmana i reintegracije osuđenika nadležni službenici Zavoda sprovode obaveze propisane Zakonom o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti i dugim propisim utemeljenim u ovom zakonu. Nakon prijema na izdržavanje kazne zatvora i ispitivanja socijalnog statusa, kriminološkog, medicinskog, psihološkog i drugih ispitivanja ličnosti osuđena lica razvrstavaju se u klasifikacione grupe. Osuđenik se razvrstava u jednu od pet klasifikacionih grupa.

Dozvoljena je mogućnost reklasifikacije, kojom se prema ponašanju zatvorenika tokom izdržavanja kazne zatvora može razvrstati u povoljniju ili nepovoljniju grupu. Reklasifikacija se obavlja dva puta godišnje, u junu i decembru, a izuzetno ako zato postoje opravdani razlozi, može se izvršiti još jedna reklasifikacija.

Na osnovu ispitivanja ličnosti, a u cilju razvijanja individualnog osjećaja odgovornosti i potsticanja samoinicijave za reintegraciju u društvo, utvrđuje se program tretmana koji obuhvata razvrstavanje u klasifikacionu grupu, u kolektiv, radno angažovanje, stručne obuke i obrazovanje, učešće u kulturnim i sportskim aktivnostima, posebne mjere predostrožnosti, pogodnosti tokom izdržavanja kazne zatvora, porodične veze, kontakte sa spoljnim svijetom, uslove koji se odnose na ostvarivanje mogućnosti na uslovni otpust.

2.1. Stručne obuke

Tokom izdržavanja kazne zatvora zatvoreniku se može omogućiti da stekne osnovno obrazovanje, u skladu sa posebnim zakonom, a može mu se, radi sticanja određenih vještina i znanja, omogućiti da stekne srednje opšte obrazovanje, stručno obrazovanje i visoko obrazovanje, kao i druge stručne kvalifikacije.

Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija zajedno sa Vladom Savezne Republike Njemačke, značajno su unaprijedili mogućnosti i uslove za radno angažovanje i sticanje stručnih kvalifikacija osuđenika. U potpunosti je renoviran objekat za uzgoj pilića, opremljen savremenom opremom, automatskim pojilicama i hranilicama, a nabavljeno je novo jato od 1.500 koka-nosilja. Obezbeđena je dodatna ručna oprema za bravsku i stolarsku radionicu. U sve je uloženo ukupno 60.000 eura, a troškove su snosili zajedno ZIKS i nevladina organizacija Hellp, preko koje je SR Njemačka realizovala svoj dio aktivnosti ovog projekta.

Slika br.1-Adaptiran i opremljen objekat za uzgoj pilića

Takođe, uz pomoć organizacije Hellp, završena je obuka i dodijeljene su diplome za 9 osuđenih lica; 7 obučenih stolara i 2 obučena bravara. Nadalje, obučena su i sertifikovana 3 zavodska instruktora (2 stolara i 1 bravar) čime su serifikovani za vršenje praktične obuke osuđenih lica.

Slika br. 2- Detalj iz Bravarske radionice

Slika br. 3- Detalj iz Stolarske radionice

U Kazneno-popravnom domu, u kojem se smještaju lica osuđena na kaznu zatvora dužu od 6 mjeseci, mjesečno je na stručnim obukama i obrazovanju bilo od 6 do 10 osuđenika, među njima 4 maloljetnika.

2.2 Grupni rad sa osuđenicima

Program tretmana i reintegracije obuhvata grupni i individualni rad stručnih lica osuđenicima kojima je potrebna stručna pomoć.

Na psihološkim radionicama mjesečno je bilo od 6 do 10 osuđenika i 6 maloljetnika. Psihoterapijski rad obavljan je mjesečno sa 6 do 10 osuđenika.

Službenici Odsjeka za tretman KPD Podgorica, sprovodili su poseban program "Upravljanje ljutnjom" sa grupom od 10 osuđenika KPD-a. U Odjeljenju za maloljetnike sprovodili su radionice na temu asertivne komunikacije i kontrole agresivnog ponašanja. Takođe, sprovodili su i grupni rad koji se zasniva na psiho-socijalnoj podršci sa ovom grupom osuđenika.

Zavod je pripremio program za rad sa osuđenicima kod kojih je prepoznata mogućnost pristupanja ekstremnim formacijama, i sa dva osuđenika koji su osuđeni za ovo krivično djelo sproveden je individualni tretman. Sredinom godine psihoterapeut je otpočeo psihoterapeutski rad sa grupom osuđenika sa dugim zatvorskim kaznama. U KPD-u je krenuo novi ciklus opismenjavanja osuđenika koji je započelo 11 osuđenika, od čega 4 maloljetnika. Započet je ciklus radionica na temu "Bezbjednost u javnom saobraćaju", sa osuđenicima koji su počinili krivično djelo iz ove oblasti. Predavanja je držao osuđenik koji je radio u oblasti saobraćaja.

Uz podršku NVO sektora („Juventas“ i „4 life“), a u okviru projekta Savjeta Evrope, u Zavodu se od septembra 2018. godine, nedjeljno održavaju dodatne psihoterapijske grupe i grupe psihosocijalne podrške (obje uključuju rad psihoterapeuta).

Na psihološkim radionicama za osuđeničke sa izrečenom sudskom mjerom obaveznog liječenja učestvovalo je 26 osuđenika.

U Zatvoru Bijelo Polje organizovane su 44 radionice, koje je, u saradnji sa realizatorima tretmana, vodio zatvorski psihijatar. Teme su bile: negativan uticaj korišćenja PAS-a, bolesti zavisnosti kao faktori rizika za somatska oboljenja (hepatitis C i HIV), problemi pri reintegraciji osuđenika u svojoj sredini po isteku kazne, psihoaktivne supstance, laž, komunikacija i zavisnost od tableta, zavisnost od upotrebe nikotina, zavisnost od kocke, socio-demografski aspekti izvršioca krivičnih djela u populaciji korisnika i zavisnika od droga.

2.3 Kulturno-sportske aktivnosti

Sportske i rekreativne aktivnosti osuđenika odvijaju se svakodnevno, najmanje dva sata dnevno u slobodno vrijeme, na sportskim terenima i prostorijama zatvora namijenjenim za tu svrhu, u skladu sa programom tretmana i reintegracije. Osuđenicima je omogućeno i učešće u kulturnim aktivnostima.

Radi unaprjeđenja kulturno-sportskih aktivnosti u KPD-u, organizovano je prikupljanje donacija sportskih sprava i rekvizita za teretane. Nadalje, obezbjeđen je sportski bicikl, organizovan šahovski turnir po „Bergerovom“ sistemu, turnir u stonom tenisu.

Osuđenici smješteni u Kazneno-poravnom domu, gdje se izdržavaju kazne zatvora duže od šest mjeseci, svakodnevno obavljaju sportske aktivnosti vježbanjem u teretanama, igranjem fudbala, košarke, stonog tenisa i vježbanja borilačkih vještina. Prosječno dnevno je sportski aktivno bilo oko 100 osuđenika muškaraca, dok su dvije osuđenice odlazile na aerobik treninge.

Osuđenici su prisustvovali predstavi „Dobro veče Montenegro“ u izvedbi Studentskog teatra iz Podgorice, Novogodišnjem koncertu te „Večeri humora i muzike“, u izvođenju Dragana Koprivice.

U Zatvoru Bijelo Polje organizovani su turniri u šahu na koje je učestvovalo 15 osuđenika i stonom tenisu na kome se takmičilo 14 osuđenika, kao i četvorodnevni kurs joge koji je praktikovalo od 10-15 osuđenika. Na psihološkim radionicama je učestvovalo 195 osuđenika.

2.4 Pogodnosti

Radi poboljšanja položaja osuđenika, održavanja odnosa sa članovima uže porodice i drugim licima, podsticanja učešća u ostvarivanju programa tretmana i reintegracije i jačanja odgovornosti i samopouzdanja, osuđenik može ostvariti određene pogodnosti.

Osuđenicima je tokom godine odobreno korišćenje propisanih pogodnosti ukupno 1.073 puta. Najviše su koristili vikend u krugu porodice (614 puta), odsustvo od sedam dana u godini (207 puta), djelimično ili potpuno korišćenje godišnjeg odmora (228 puta), posjete teško bolesnom članu uže porodice (3 puta), odsustvo radi prisustva sahrani člana uže porodice (12 puta), a koristili su i druge pogodnost kao prisustvo rođenju, vjenčanju i drugom važnom događaju u užoj porodici, odlazak u sud ili drugi organ radi ostvarivanja svojih prava.

2.5 Vjerski obredi

Vjerski obredi pravoslavne, katoličke i islamske vjerske zajednice organizovani su 105 puta (najviše redovne nedeljne molitve za pripadnike islamske vjere).

2.6 Pravna pomoć

Radi zaštite zakonom utvrđenih prava osuđenika, Zavod je dužan da omogući pravnu pomoć osuđeniku.

Odsjek za tretman pružio je u izvještajnoj godini pravnu pomoć osuđenicima 553 puta.

2.7 Uslovni otpust

Osuđenik koji ispunjava propisane uslove za uslovni otpust sa izdražavanja kazne zatvora može podnijeti molbu za uslovni otpust sudu koji je donio odluku u prvom stepenu.

Osuđenici su sudovima podnijeli ukupno 618 molbi za uslovni otpust, od čega je 295 ili 47% pozitivno riješeno.

Osuđenici smješteni u Kazneno-popravnog domu uputili su sudovima 308 molbi za uslovni otpust, a za 113 osuđenika je odobren. Osuđenici iz Zatvora za kratke kazne podnijeli su 173 molbe, a za njih 111 je odobren uslovni otpust. Osuđenici iz Zatvora Bijelo Polje podnijeli su 137 molbi, a za njih 71 je odobren uslovni otpust

2.8 Posjete

Osuđenik ima pravo na posjetu bračnog ili vanbračnog partnera i članova rodbine koju je označio prilikom prijema na izdržavanje kazne zatvora. Mogu mu se odobriti i vanredne ili posebne posjete. Osim toga ima pravo na posjete baranioca, punomoćenika, notara i predstavnika nevladinih organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava zatvorenika, a na osnovu sporazuma o saradnji. Pored navedenog ima pravo na porodičnu posjetu u posebnoj, za to namijenjenoj, prostoriji. Osuđenik stranac ima pravo na posjetu predstavnika diplomatsko-konzularnog predstavnika države porijekla. Pravo na posjetu članova uže porodice, advokata, predstavnika diplomatsko-konzularnih predstavnika, maloljetne djece imaju i pritvorenici.

Zatvorenici su ukupno primili 30.812 posjeta. U posjetama je bilo 48.615 lica.

3. RADNO ANGAŽOVANJE ZATVORENIKA

Saglasno Zakonu o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti, zatvorenici su dužni da rade. Osuđenici su radili u stolarskoj, bravarskoj, električarskoj, automehaničarskoj, frizerskoj i u elektro radionici, na farmama, na spoljnjem i unutrašnjem održavanju objekata, u kotlarnici, kuhinji, magacinu, kantini, a obavljali su i poslove redara. Određene poslove obavljali su i pritvorenici. Svakog mjeseca bilo je radno angažovano oko 310 zatvorenika. Zatvorenici su imali pravo na naknadu u iznosu od namjanje 30% minimalne neto zarade, pa je tokom godine, po osnovu nadoknada za rad, isplaćeno ukupno 178.366,50 eura ili 14.863,00 eura mjesečno.

4. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Nakon adaptiranja prostora za rad medicinskog osoblja i liječenje zatvorenika u 2017. godini, Sektor za zdravstvenu zaštitu u 2018. godini, bio je usmjeren na dodatno jačanje kadrovskih kapaciteta, unapređenje zdravstvenih usluga, edukaciju zdravstvenih službenika i zatvorske populacije.

U skladu sa preporukama CPT-a, angažovan je specijalista psihijatar sa punim radnim vremenom koji je dostupan i kao pripravnici psihijatar. Angažovan je i konsultativni psihijatar-narkolog u Podgorici te psihijatar u Zatvoru Bijelo Polje, kao i doktor medicine, čime je postignuta bolja organizacija pregleda, brža dostupnost ljekara pacijentima, ukinute su liste čekanja na pregled psihijatra, a uvedeni su konzilijarni psihijatrijski pregledi.

Slika br. 4-Ordinacija ljekara opšte prakse

Nabavkom nove medicinske opreme dodatno su poboljšane zdravstvene usluge. U svakoj zatvorskoj ambulanti omogućeno je snimanje EKG aparatom, dok je višekanalni aparat za fizikalnu terapiju pružio intenzivniji fizikalni tretman i skratio vrijeme čekanja. Pored toga, nabavljeni su novi sterilizatori, stomatološke LED lampe, otoskopi i aparat za mjerenje krvnog pritiska.

Medicinsko osoblje je zadužilo novu HTZ opremu u vidu majci, bluza, pantalona, mantila, klompi, patika i prsluka.

U cilju dostizanja zdravstvene usluge u skladu sa evropskim standardima, od aprila počela je

primjena izmijenjenog i unaprijeđenog, a prema preporukama CPT-a i relevantnih domaćih i međunarodnih organizacija, Uputstva o zdravstvenoj zaštiti pritvorenih i osuđenih lica. Unaprijeđena su i tri protokola, fiksacije mentalno oboljelih, povreda i neželjenih događaja, štrajka gladu i žeđu. Započeta je izrada plana prevencije suicida i samopovrijeđivanja te odgovarajuće obuke službenika obezbjeđenja. Redovno su praktikovane grupne psihoterapijske radionice za lica kojima je izrečena mjera bezbjednosti obaveznog liječenja od bolesti zavisnosti, kao i individualni i grupni psihoterapeutski tretmani zavisnika i ostalih pacijanata sa mentalnim poremećajima. Započela je primjena korigovanih smjernice za liječenje bolesti zavisnosti čime je, uz ostalo, unaprijeđena primjena supstitucione terapije.

Radi dodatne specijalističke edukacije i obuke, Službenici Sektora za zdravstvenu zaštitu vršili su obuke za službenike ZIKS-a ali i sami pohađali brojne stručne radionice, treninge, seminare i predavanja.

Medicinsko osoblje su bili angažovani prilikom priprema izrade idejnog arhitektonskog rješenja za izgradnju specijalne zdravstvene ustanove u ZIKS-u.

U 2018. godini zatvorski ljekari, stomatolog, psihijatri i doktori specijalisti, kao i medicinski tehničari obavili su 24.327 pregleda i 4.589 dijagnostičkih procedura.

Izdali su 1.691 uput za specijalističke preglede i 408 uputa za dijagnostičke procedure u zdravstvenim ustanovama van ZIKS-a.

Osamanest lica lišenih slobode, zbog pogoršanja stanja, na predlog specijaliste psihijatra ZIKS-a, upućeno je na hospitalizaciju.

U toku 2018.godine, šest zatvorenika je umrlo tokom bolničkog liječenja u relevantnim zdravstvenim ustanovama.

Slika br. 5-Stomatološka ordinacija

Tokom 2018.godine ostvarene su kontrolne posjete od strane Ministarstva zdravlja kao i od Ministarstva pravde.

Što se tiče Ministarstva zdravlja u posjetu su nam došli generalna direktorica Direktorata za zdravstvenu zaštitu i generalni direktor Direktorata za javno zdravlje MZ, kao i načelnik Klinike za psihijatriju KCCG. Posjeta je bila u funkciji kontrole sprovođenja najnovijih Smjernica za farmakoterapiju opijatskih zavisnika Buprenorfinom. Navedenu posjetu, predstavnici Ministarstva su iskoristili da obiđu zatvorske ambulante i da se upoznaju sa uslovima i načinom rada zdravstvene jedinice u sklopu Zavoda. Takođe, ovlašćeni službenici Ministarstva pravde su, u skladu sa Zakonom o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti, dana 24.09. 2018.godine u Spužu, kao i 28.09.2018. godine u Bijelom Polju, izvršili redovnu kontrolu rada Zavoda. Predmet kontrole je bilo poštovanje zakonskih normi koje se odnose na zdravstvenu zaštitu.

5. BEZBJEDNOST I SIGURNOST

Služba obezbjeđenja, u skladu sa zakonom te propisima donešenim na osnovu zakona, vrši obezbjeđenje osuđenih, pritvorenih i prekršajno kažnjenih lica, maloljetnih lica, te lica na liječenju u Zavodu i van njega, vrši sprovođenja zatvorenika, održava unutrašnji red i disciplinu zatvorenika, vrši poslove hvatanja odbjeglih zatvorenika, obezbjeđuje imovinu i objekte u kojima se zatvorenici nalaze, borave i rade.

Službenici obezbjeđenja u vršenju poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica i obezbjeđenja objekata, imovine i zaposlenih u Zavodu, izdaju upozorenja i usmene naredbe, upotrebljavaju fizičku snagu, ručni sprej sa nadražujućim dejstvom, službenu palicu, električni paralizator, sredstva za vezivanje, uređaj za izbacivanje mlazeva vode, hemijska sredstva, službene pse i vatreno oružje (u daljem tekstu: sredstva prinude) i vrše pretres zaposlenih u Zavodu i drugih lica koja ulaze u Zavod i njihovih vozila.

Sredstva prinude upotrebljavaju se samo ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za njihovu upotrebu.

Unutrašnje obezbjeđenje se organizuje i obavlja u prostorijama u kojima lica lišena slobode borave i rade. Spoljašnje obezbjeđenje se organizuje na stražarsko osmatračkim mjestima (SOM) na ulaznim i izlaznim kapijama, putem patrola, na spoljnim radilištima i na drugi način koji odredi neposredni starješina.

5.1 Pretresi

U sklopu održavanja reda u Zavodu i zatvorima, službenici obezbjeđenja, prema ukazanoj potrebi, vrše pretresanje lica lišenih slobode, prostorija u kojima ta lica borave i rade, kao i stvari kojima se služe, odnosno koje posjeduju.

Pretres lica vrši se obavezno prilikom prijema zatvorenika u Zavod, privremenog napuštanja Zavoda, izvođenja na posjetu, sprovođenja i upućivanja u prostorije za izdržavanje disciplinske kazne, kao i prilikom otpuštanja iz Zavoda.

U slučaju privremenog napuštanja Zavoda, pretres se vrši i pri izlasku i pri povratku tih lica.

Radi pronalaska predmeta koje nije dozvoljeno držati i upotrebljavati, pretres lica lišenih slobode i prostorija u kojima ta lica borave i rade, može se vršiti prema ukazanoj potrebi u svako doba.

U 2018.godini, službenici bezbjednosti su na glavnoj prijavnici u Podgorici i prijavnici Zatvora Bijelo Polje pretresli 48.615 lica.

Prilikom pretresa stranaka na prijavnicama, te zatvorenika i prostorija u kojima su smješteni i u kojima borave i rade kao i stvari kojima se služe odnosno posjeduju, a takvih je u 2018. godini bilo 1.453 slučajeva, službenici obezbjeđenja oduzeli su ukupno 2.199 nedozvoljenih stvari i predmeta, među kojima najviše mobilnih telefona i ljekova.

U zatvorima je tokom godine oduzeto 514 mobilnih telefona, dok su na glavnoj prijavnici oduzeta 33 mobilna telefona.

Bilo je 24 pokušaja ubacivanja mobilnih telefona preko zaštitne ograde ZIKS-a pri čemu je pronađeno 93 telefona.

Broj lica kojim je bilo zabranjen ulaz u Zavod tokom 2018.godine bio je 16.

U tabeli br. 3, uporedno su prikazani pronađeni i oduzeti predmeti u 2017. i u 2018. godini.

Tabela br. 3

2017. godina		2018. godina	
Ukupno pronađeno i oduzeto nedozvoljenih stvari i predmeta	1.334	Ukupno pronađeno i oduzeto nedozvoljenih stvari i predmeta	2.199
Oduzeto mobilnih telefona	244	Oduzeto mobilnih telefona	514
Oduzeto SIM kartica i punjača za mobilne telefone i baterije	268	Oduzeto SIM kartica i punjača za mobilne telefone i baterije	280
Oduzeto tableta-komada	603	Oduzeto tableta-komada	1.165
Oduzeto pvc zamotuljak sa praškastom materijom	17	Oduzeto pvc zamotuljak sa praškastom materijom	19
Oduzeto bodeža	19	Oduzeto bodeža	75
Oduzeto noževa, sječiva	42	Oduzeto noževa, sječiva	22
Oduzeto šipki	59	Oduzeto šipki	79
Oduzet ruter za internet vezu	1	Oduzet ruter za internet vezu	2

Slike br. 6,7,8,9,10,11,12,13,14,15-Dio oduzetih nedozvoljenih predmeta i stvari

5.2 Sprovođenja

Službenici obezbjeđenja sproveli su 7.254 lica na suđenja, u tužilaštva, policiju, bolnicu, u privatne ordinacije, na sahrane, kućne posjete i po drugom osnovu. Dnevno su u prosjeku sprovodili 20 zatvorenika.

5.3 Disciplinska odgovornost

Osuđenik je disciplinski odgovoran za povrede odredbi Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti i Pravilnika o kućnom redu. Protiv osuđenika koji prekrši pravila i učini teži disciplinski prekršaj, pokreće se disciplinski postupak nakon kojeg se proglašava odgovornim ili oslobodi disciplinske odgovornosti. Osuđenik ima zakonsko pravo da podnese žalbu Ministarstvu pravde na rješenje o odgovornosti, a moguće je pokrenuti i upravni postupak.

Podaci o disciplinskoj odgovornosti osuđenika i pritvorenika pokazuju da je tokom 2018. godine podnijeto 856 disciplinskih prijava. Disciplinska odgovornost utvrđena je za 766 zatvorenika, a disciplinske odgovornosti oslobođena su 52 zatvorenika.

Ministrstvu pravde podnijete su 23 žalbe na izrečene disciplinske mjere, dok su tri disciplinska postupka obustavljena.

Disciplinski prekršaji sankcionirani su uskraćivanjem mogućnosti na vanrednu ili posebnu posjetu (216 puta), a upućivanjem u samicu (452 puta).

5.4 Posebne mjere predostrožnosti

U slučaju kada postoji opasnost od bjekstva, napada na lica ili imovinu, samoubistva ili samopovrijeđivanja ili postoji sumnja na postojanje zaraznih bolesti, korišćenja alkohola, opojnih droga ili drugih psihaktivnih supstanci ili iz drugih opravdanih razloga, propisanih Zakonom, prema zatvoreniku se mogu preduzeti posebne mjere predostrožnosti i to: oduzimanje i zadržavanje stvari čije držanje i upotreba nijesu zabranjeni, posmatranje u toku noći, odvajanje od ostalih zatvorenika, usamljenje, uskraćivanje ili ograničavanje aktivnosti na otvorenom, testiranje na zarazne bolesti, alkohol, opojne droge ili druge psihoaktivne supstance, zatvaranje u posebno obezbjeđenu prostoriju.

U izvještajnoj godini:

- oduzeto je i zadržano 8 stvari i predmeta čije držanje i upotreba nijesu zabranjeni,
- od ostalih zatvorenika odvojeno je 242 zatvorenika,
- 1 osuđenik je posmatran tokom noći,
- usamljeno je 27 zatvorenika,
- 9 zatvorenika zatvarano je u posebno obezbjeđenu prostoriju,
- na opojne droge ili druge psihoaktivne supstance testirano je 437 zatvorenika (106 je bilo pozitivno, među njima 38 lica koja u ZIKS-u koriste supstitucionu terapiju bubreofrin, 331 je bilo negativno, a 26 zatvorenika odbilo je testiranje).

5.5 Primjena sredstava prinude

Službenici obezbjeđenja, u vršenju poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica i obezbjeđenja objekata, imovine i zaposlenih u Zavodu, izdaju upozorenja i usmene naredbe upotrebljavaju fizičku snagu, ručni sprej sa nadražujućim dejstvom, službenu palicu, električni paralizator, sredstva za vezivanje, uređaj za izbacivanje mlazeva vode, hemijska sredstva, službene pse i vatreno oružje. Sredstva prinude upotrebljavaju se samo ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za njihovu upotrebu.

U sva četiri zatvora 62 puta su upotrijebljena sredstva prinude nad 50 zatvorenika:

- fizička snaga upotrebljena je 22 puta,
- sredstva za vezivanje upotrebljena su 19 puta,
- službena palica upotrebljena je 11 puta,
- ručni sprej sa nadražujućim dejstvom upotrijebljen je 10 puta.

Sredstva prinude upotrebljavana su uglavnom zbog razdvajanja u tuči, sprječavanja napada na službeno lice, sprječavanja samopovređivanja, sprječavanje konflikta i zbog pružanja otpora službenom licu.

Radi usavršavanja primjene sredstava prinude, u izvještajnoj godini, praktično su osposobljavani tri grupe službenika obezbjeđenja, za upotrebu najčešće primjenjivanih sredstava prinude.

Slika br. 16- Obuka o upotrebi sredstava prinude

5.6 Štrajk zatvorenika odbijanjem uzimanja hrane i tečnosti

Zatvorsku hranu u izvještajnoj godini odbijalo je ukupno 213 zatvorenika i to:
U Istražnom zatvoru Podgorica glađu je štrajkovalo ukupno 145 pritvorenika:

- 134 pritvorenika su štrajkovala dva dana zbog nezadovoljstva rasporeda u kolektivu,
- 8 pritvorenika je štrajkom iskazalo nezadovoljstvo radom suda,
- 2 pritvorenika zbog nezadovoljstva smještajem, i
- 1 lice štrajkovalo je zbog nezadovoljstva radom zatvorskih službenika.

U Kazneno-popravnom domu 23 osuđenika odbijala su hranu na vlasiti zahtijev, jedan zatvorenik je bio nezadovoljn zdravstvenom zaštitom, 7 osuđenika iskazalo je na taj način nezadovoljstvo smještajem, dok su 33 osuđenika štrajkovala zbog uskraćivanja pogodnosti.

U Zatvoru za kratke kazne 2 osuđenika štrajkovala su zbog nezadovoljstva suđenjem i jedan zbog nezadovoljstva priženom zdravstvenom zaštitom.

U Zatvoru Bijelo Polje jedan osuđenik štrajkovao je zbog toga što mu nije odobren uslovni otpust. Svakom štrajkaču je pružena adekvatna zdravstvena zaštita i svaki drugi vid tretmana, koji su zakonom predviđeni, kada se dese ovakvi slučajevi.

6. AKTIVNOSTI SEKTORA ZA RAD

Organizaciona jedinica Sektor za rad sastoji se iz dva odsjeka i to:

- Odsjek za rad,
- Odsjek za depozit i ishranu

U cilju poboljšanja uslova rada službenih lica, kao i uslova smještaja i boravka zatvorenika (osuđenika i pritvorenika), kao i unapređenja bezbjednosti u ZIKS-u, a shodno i Akcionom planu, Odsjek za rad, tokom izvještajne godine, je uradio veliki broj aktivnosti, u kojem su učestvovali instruktori Zavoda kao i radno angažovani zatvorenici.

Želimo istaći da je tokom izvještajne godine završen maloljetnički zatvor. Ovaj objekat obuhvata dvije zasebne zgrade i dvorište. Jedna zgrada je namijenjena za stručne službe i to: kancelarija realizatora tretmana, ambulanta i prostorija za obavljanje slobodnih aktivnosti. Druga zgrada je namijenjena za maloljetnike, i broji dvije sobe za smještaj osuđenih maloljetnika, jednu sobu za smještaj invalidnog lica, jednu samicu, dnevni boravak sa svim sadržajima, kupaonicu i prostoriju za službenike obezbjeđenja. Tri sobe zajedno mogu da prime 12 maloljetnih lica. Objekat je ukupne površine 170m². Snabdjeven je opremom za kulturne, sportske i obrazovne aktivnosti.

Novi maloljetnički zatvor ispunjava sve standarde propisane međunarodnim zakonima o smještaju maloljetnih delinkvenata.

Slika br.22-Objekat za smještaj maloljetnih lica

U nastavku izvještaja prikazani su i druge realizovane aktivnosti navedenog odsjeka tokom 2018. godine.

Slika br.23-Ozidan bedemski zid u Poluotvorenom odjeljenju KPD-a

Slike br.24,25-Rekonstruisani objekti piličara br. 3 i br.4 i opremljeni savremenom opremom i zamijenjen krov na objektu piličar br.2

Slika br.26-Teretana u "F" paviljonu dopunjena nedostajućim spravama

Slika br.27-Izrađena nastrešnica na glavnoj prijavnici Zavoda

Slika br.28-Uređena i opremljena teretana u objektu za smještaj maloljetnika

Slike br.29,30-U Zatvoru za kratke kazne ofarbana fasada objekta, hodnici, te metalne ograde unutar objekta

Slika br.31-Izrađene nove i proširane postojeće trotoarske staze kod Upravne zgrade II , u KPD-u i Zatvoru za kratke kazne

Slika br.32-Zamijenjen krov na objektu za smještaj službenih pasa i adaptirana prostorija za boravak službenika

Slika br.33-Objekat u kojem su smještene kancelarije Sektora za rad, kantina, magacir vodovodnog, elektro i građevinskog materijala temeljno adaptiran, zamjenjem krov, kancelarije okrečene, postavljena pvc stolarija

Slike br.34,35-Urađen betonski parking za pretres kamiona na glavnoj prijavnici

Slika br.36-Zamijenjene pločice u 3 sobe za smještaj pritvorenika u Istražnom zatvoru Podgorica

Slika br.37-Zamijenjen krov na objektu za porodične posjete u KPD-u

Slika br.38-Postavljena PVC stolarija na stražarsko osmatračkom mjestu u KPD-u.

Slika br.39-Izrađena prilazna staza Istražnom zatvoru Podgorica.

Slika br.40-Izrađna rampa za prilaz osoba sa invaliditetom u "F" paviljonu KPD-a.

Takođe u zatvorima u Spužu realizovane su i sljedeće aktivnosti:

- Adaptirana soba za smještaj u A paviljonu KPD-a;
- Adaptiran dnevni boravak u A paviljonu KPD-a;
- Adaptiran sanitarni čvor u A paviljonu KPD-a;
- Urađen bife za službena lica na glavnoj prijavnici;
- Adaptirana prostorija za pretres posjetilaca u E paviljonu KPD-a;
- Uređena soba za osamljenje u E paviljonu KPD-a, u kojem je i popravljen krov;
- Sanirana kupatila u B i D paviljonu KPD-a;
- Adaptirane 4 pritvoreničke sobe u Istražnom zatvoru Podgorica;
- Sanirane unutrašnje prostorije Istražnog zatvora nakon požara;
- Obnovljena prijavnica u radioničkom krugu;
- U saradnji sa Komunalnom službom "Čistoća" iz Podgorice, izvršena zamjena 6 oštećenih kontejnera;
- Nabavljena je kombinovana mašina za obradu drveta i ručnog frezera za stolarsku radionicu;
- Adaptirane tri kancelarije Odsjeka za tretman KPD-a i izrađen potrebni kancelarijski namještaj;
- Postavljeno je 10 klima uređaja za potrebe službenih i osuđenih lica;
- U cilju poboljšana energetske efikasnosti Zavoda, zamijenjen je dio rasvjete u prostorijama za rad i boravak, kao i dio bedemske rasvjete, sa led rasvjetom;
- Bravarsko-linarska radionica vršila usluge u svim gore navedenim radovima, izradila i popravljala prozore i vrata te izrađivala zaštitne ograde u i oko Zavoda;
- Frizeri mječno u prosjeku obavili oko 1.300 šišanja zatvorenika;
- U krojačkoj radionici sašiveno više od 250 kompleta posteljina, kao i određeni broj uniformi za sanitetsku službu;
- Nabavljeno je 14 teladi za tov;
- Na farmi goveda oteljene 4 krave, i predato magacinu za potrebe kuhinje 1.103 kg mesa bez kosti;
- Na 2 farme kokošaka na godišnjem nivou proizvedeno je 596.171 komada jaja za sopstvene potrebe i za prodaju;
- Na farma svinja brojno stane povećano za 101 prase;
- Magacinu predato 3.766 kg svinjskog mesa bez kosti i 318 kg slanine za potrebe kuhinje;
- Tokom sezone pokošeno i uskladišteno 33.000 kg sijena za potrebe farmi
- uz redovno održavanje travnatih površina i zelenila u Zavodu.

Pored toga što je zatvor u Bijelom Polju dosta star, Zavod svake godine realizuje značajane aktivnosti u cilju stvaranja boljih uslova za rad službenika kada je u pitanju bezbjednost zatvora ali i kada je u pitanju poboljšanje uslova za rad i boravak zatvorenika.

Kroz sljedeće fotografije prikazaćemo neke od tih aktivnosti.

Slika br.41-U saradnji sa opštinama sa sjevera Crne Gore i sredstvima ZIKS-a, realizovan je projekat gradnje bedemskog zida, visine 3m u dužini 130m.

Slika br.42-Izgrađena je montažna metalna ograda visine 3m u dužini od 75m

Slika br.43-Postavljena nova stražarsko osmatračka mjesta, SOM 2 i SOM 3 (izgrađena od eloksira). Osmatračnica SOM 2, koja je bila neuslovna, u cjelosti je zamijenjena.

Slika br.44-Radi poboljšanja bezbjednosti prilikom sprovođenja lica lišenih slobode, za potrebe sprovedničke službe nabavljeno je jedno novo specijalizovano vozilo marke Renault

Slika br.45-Postavljena zaštitna mreža na starom bedemskom zidu, visine 2 metra (prvi prsten) iza Zatvorenog i Istražnog odjeljenja, sa žicom na vrhu.

Slika br.46-Izvršena zamjena sitne čelične mreže iznad šetališta Poluotvorenog odjeljenja, površine 100 m², kako bi se spriječilo ubacivanje nedozvoljenih stvari i predmeta iz spoljašnjosti.

Slika br.47-Zatvorska kuhinja u BP je izmještena iz postojeće prostorije u novu u cjelosti renoviranu prostoriju prilagodjenu za te namjene

Slika br.48-U cjelosti rekonstruisane garaže za službena vozila, obnovljena krovna konstrukcija površine 110m²

Slika br.49-U cjelosti je opremljena stacionarna soba u sklopu zatvorske ambulante sa kompletnim pratećim sadržajem (keramika, sanitarije, 2 medicinska kreveta, police, stalaže)

Slika br.50,51-Teretane,u zatvorenom i poluotvorenom odjeljenju, opremljene sa nedostajućim spravama za treniranje.

Slika br.52-Završeni molersko farbarski radovi na fasadi zgrade i komplet spoljašnjim zidovima ukupne površine oko 1.000m² (maltanje i krpljenje zidova i nanošenje lijepka i mrežice na jednom dijelu zida, krečenje, odvajanje jednog dijela zida u boji)

Pored navedenog u Zatvoru Bijelo Polje, realizovane su i sljedeće aktivnosti:

- NATO žica je postavljena na cjelokupno izgrađenom bedemu zatvora i ogradi u dužini 205m, čime je povećana bezbjednost lica lišenih slobode kao i službenika Zatvora.
- Izvršena sječa i čišćenje 14 borova, visine preko 7m, raznog šiblja, vočki i sve što je bilo na smetnji za izgradnju bedemskog zida, a samim tim poboljšano je vidno polje službenika na stražarsko-osmatračkim mjestima kao i službenika koji vrše patrolne obilaskes;
- U saradnji sa Opštinom Bijelo Polje i Elektrodistribucijom, postavljena su 3 betonska stuba na kojima su postavljeni reflektori, čime je poboljšana preglednost i osvetljenje dvorišnog dijela zatvora;
- U cilju povećanja bezbjednosti i sprječavanja ulaska lica lišenih slobode u zatvorsku kuhinju kako zatvorenici ne bi došli u posjed oruđa koje se koristi u kuhinji urađena je bezbjednosno zaštitna mreža ispred kuhinje i magacina;
- Postavljene zaštitne mreže na svim prozorima soba u Istražnom odjeljenju sa drvenim okvirom površine 30m², kako bi se izbjegao eventualni kontakt između lica koja borave u sobama sa licima koja prolaze hodnikom ispred soba;
- Za potrebe zaposlenih i posjetilaca, u sklopu prijavnice zatvora izgrađen toalet;
- U poluotvorenom i zatvorenom odjeljenju opremljene mini kuhinje za samostalnu pripremu hrane zatvorenika i iste opremljene pratećim sadržajem (sudopera, viseći elementi, mini kombinovani šporeti klupe i stolovi napravljeni od paletnog namještaja)
- Adaptirana šetališta u Poluotvorenom i zatvorenom odjeljenju;
- U Istražnom odjeljenju opredijeljena i u cjelosti rekonstruisana soba za maloljetna lica;
- Adaptirano kupatilo u sobi br.2 Istražnog dijela;

- Opremljena i osposobljena prostorija za vešeraj;
- Formirana i zasađena vrtna bašta na površini 500m²;
- Započeli su rekonstrukciju prostora istražnog dijela kako bi bio povećan prostor za smještaj pritvorenika, radovi su u toku;
- Završili komplet molersko-farbarske radove u krugu za šetnju istražnog dijela;
- U Zatvorenom odjeljenju, pored postojeće, osposobili još jednu tuš kabinu u zajedničkom kupatilu;
- Iskopanli 27 rupa dimenzija 80x80x80 za stope nosećih stubova montažno demontažnog dijela ograde;
- Ogradili i nadkrili prostor predviđen za odlaganje smeća;
- Zamjena su oštećena stakala prozora kao i oluci;
- U svim sobama Poluotvorenog odjeljenja, otvoreni su ventilacioni otvori na kupatilima;
- Unaprijeđena mreža video nadzora;
- Otvoren sporedni ulaz za potrebe Sprovodničke službe;
- Uređena i opremljena kancelarija za matičnu službu;
- Završeni grubi radovi na opremanju novih kancelarija površine 64m², radovi su u toku;
- Za potrebe zaposlenih opremljena čajna kuhinja;
- Izbetonirani pločnici i parking ispred upravnog dijela zgrade, ukupne površine 120m² sa uradjenim odvodima za otpadne vode;
- Zamjenjena kompet rasvjeta ispred soba Istražnog dijela;
- U istražnom odjeljenju rekonstruisana jednokrevetna soba;
- Dva puta u toku godine okrečene sve sobe Istražnog, Poluotvorenog i Zatvorenog odjeljenja, zajedničke prostorije, hodnici, teretane, šetališta, dnevni boravci;
- Otvorena dva šaltera za podjelu hrane;
- Okrečene kancelarije službenika, zamijeni dotrajali topli podovi, stolice radijatora za grijanje;

7. AKTIVNOSTI SEKTORA ZA OBUKU KADROVA

Obuke u Sektoru za obuku kadrova realizuju se kroz uvodne, osnovne i dopunske (specijalističke) kurseve. Pored ovoga, Sektor u saradnji sa nevladinim organizacijama, Policijskom akademijom, međunarodnim organizacijama i drugim institucijama organizuje različite obuke i radionice za zatvorsko osoblje.

Obuke su organizovane u skladu sa dva usvojena programa: Programom stručne obuke i specijalističkog usavršavanja za službenike Odsjeka za tretman, Sektora za zdravstvenu zaštitu i ekspertsko-rukovodnog kadra u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija za 2018. i 2019. godinu i Programom stručnog osposobljavanja i usavršavanja službenika obezbjeđenja u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija za 2018. i 2019. godinu. Takođe, u okviru projekata koje je tokom godine realizovalo Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija sa institucijama Evropske Unije, Horizontalnim programom Savjeta Evrope i WINPRO III Evropske Komisije, organizovane su brojne obuke zatvorskih službenika u cilju podizanja njihovih kompetencija i dostizanja standarda kao i dalje reforme zatvorskog sistema. Sektor za obuku je pratio i analizirao aktuelne potrebe i u dogovoru sa organizacionim jedinicama kao i menadžmentom Zavoda, organizovao obuke na različite teme prilagođene trenutnim potrebama službenika.

Pored osnovne djelatnosti, službenici Sektora su tokom izvještajnog perioda bili konstantno angažovani na izradi podzakosnkih propisa kao i projektima u okviru reforme zatvorskog sistema.

Uopšteno gledajući, izvještajna godina je kvalitativno i kvantitativno donijela značajan napredak u podizanju kompetencija zatvorskog osoblja kroz veliki broj obuka. Strategijom i Akcionim planom za realizaciju Strategije stavljen je akcenat na obuke zatvorskog osoblja kao uslov za dalju reformu zatvorskog sistema i dostizanje standarda proklamovanih tim dokumentima. U skladu sa ovim opredjeljenjem, Sektor za obuku je podigao nivo aktivnosti iz svoje nadležnosti kako bi već u ovoj godini Zavod za izvršenje krivičnih sankcija napravio značajan napredak u obučenosti i osposobljenosti zaposlenih u svim organizacionim jedinicama i službama

U izvještajnoj godini je organizovan najveći broj obuka zatvorskog osoblja od formiranja Centra za obuku kadrova 2002. godine kao posebne organizacione jedinice Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, ukupno 65 obuka koje je pohađalo 663 službenika. Značajnu podršku na ovom planu imali smo od strane Savjeta Evrope kroz Horizontalni program Unapređenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori.

Obuke su organizovane u formi jednodnevnih radionica, dvodnevnih i višednevnih seminara i konferencija kao i praktičnih uvježbavanja i situacione nastave.

7.1 Obuke u ZIKS-u

- 13. februara i 13. aprila 2018. godine u prostorijama Sektora za obuku su održane dvije obuke na temu „Posebne mjere predostrožnosti – normativa i primjena“. Ciljna grupa su bili službenici ekspertsko-rukovodnog kadra a obuka je obuhvatila suštinu i primjenu u praksi novog instituta u postupku izvršenja zatvorske kazne, posebnih mjera predostrožnosti, kao i razmjena iskustva u primjeni ovog instituta.

Obuku je pohađalo 26 službenika.

- U periodu od 02. februara do 31. maja 2018. godine u Sektoru za obuku kadrova održano je 13 obuka-radionica na temu „Stres i rad“. Cilj obuke je bio da službenici prepoznaju potencijalne rizike od stresa u uslovima rada u zatvoru kao i da izgrade modele preventivnog djelovanja u situacijam povećanih rizika od stresa. Obuku je prošlo 85 službenika iz različitih zatvorskih službi i sektora.

Slika br.53-Obuka službenika na temu stres i rad

- 12. i 15. oktobra 2018. god. u prostorijama Sektora za obuku organizovane su dvije obuke – radionice na temu „Postupak zatvorskog policajca na ulazu u zatvorsku ustanovu“. Ciljna grupa su bili zaposleni na prijavnici Zavoda. Obuku je pohađalo 16 službenika.
- 18. oktobra 2018. godine u prostorijama Sektora za obuku kadrova realizovana je radionica na temu „Procjena rizika“. Radionicu su pohađala 24 službenika ekspertsko-rukovodnog kadra iz svih organizacionih jedinica Zavoda.
- 18. oktobra 2018. god. je realizovana obuka na temu „Rano prepoznavanje psihičkih smetnji i rizika od samoubistva kod zatvorenika“. Obuku je vodio psihijatar iz Specijalne bolnice za psihijatriju Kotor, a pohađala su je 23 službenika Sektora za zdravstvenu zaštitu i Sektora obezbjeđenja.
- 27. novembra i 27. decembra održane su dvije obuke na temu „Uputstvo o testiranju službenika na psihoaktivne supstance i alkohol“ za članove Komisije za testiranje formirane tokom godine. Obuku su izveli načelnik Sektora za obuku, načelnica Sektora za zdravstvenu zaštitu i glavna medicinska sestra Zavoda.
- 26. decembra u prostorijama Sektora za obuku je održana obuka – radionica na temu „Krivična djela zlostavljanja iz člana 166a i mučenje iz člana 167 KZCG“.

7.2 Obuke u Upravi za kadrove

- 30. oktobra jedan službenik zadužen za poslove javnih nabavki je prisustvovao obuci na temu „Javne nabavke“.
- 13. novembra jedan službenik je pohađao obuku na temu „Unutrašnje kontrole – program obuke u oblasti finansijskog upravljanja i kontrola“. Na istu temu su još dva službenika Zavoda pohađala obuku koju je Uprava za kadrove organizovala 20. novembra.
- 03. decembra su tri službenika Zavoda prisustvovala obuci na temu „Rodna ravnopravnost“.
- 06. decembra jedan službenik je prisustvovao obuci na temu „Zakon o upravnom postupku“.

7.3 Obuke na Policijskoj akademiji

U skladu sa sporazumom zaključenim sa Policijskom akademijom u Danilovgradu, značajan nivo obuka, posebno onih koje se odnose na praktična postupanja zatvorskih policajaca u različitim incidentnim situacijama, sprovodimo na Policijskoj akademiji. Akademija raspolaže sa materijalno tehničkim, kadrovskim i prostornim uslovima za obavljanje ovakvih obuka.

Slika br.54-Seminar na temu "Upotreba sredstava prinude – teorijski dio"

- 05. jula, 06. novembra i 13. novembra održana su tri modula obuke za zatvorske policajce na temu „Praktična primjena sredstava prinude“. Grupa je brojala 16 zatvorskih policajaca koji su obučavani za praktičnu primjenu ručnog spreja sa nadražujućim dejstvom, službene palice i sredstava za vezivanje. Polaznici obuke su, takođe, tokom obuke osposobljeni za pisanje izvještaja o upotrebi sredstava prinude.

Slika br.55- Sa obuke za zatvorske policajce na temu „Praktična primjena sredstava prinude“.

- 22. oktobra, 07. novembra i 14. novembra druga grupa zatvorskih policajaca je pohađala obuku na iste teme. Grupa je brojala 16 učesnika.
- 23. oktobra, 08. novembra i 15. novembra je treća grupa zatvorskih policajaca pohađala obuku iz praktične primjene sredstava prinude. Grupa je brojala 15 učesnika. Na ovaj način je 47 službenika Sektora obezbjeđenja koji u svom radu primjenjuju ovlašćenja praktično osposobljeno za upotrebu najčešće primjenjivanih sredstava prinude.
- Od 14 do 16. maja, u organizaciji Policijske akademije i OSCE-a, održan je seminar na temu „Rukovođenje u savremenim sistemima bezbjednosti“. Seminaru su prisustvovala dva službenika Zavoda, a realizovan je u hotelu Verde u Podgorici.

7.4 Kaskadna obuka

U sklopu Horizontalnog programa Savjeta Evrope, tokom godine je realizovan projekat Unapređenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori. Jedan od segmenata ovog projekta je bila Kaskadna obuka zatvorskog osoblja koja se odnosila na izgrađivanje kapaciteta u prevenciji torture, nehumanog i ponižavajućeg postupanja. Koncept obuke je bio radioničkog tipa a sastojao se od treninga trenera sprovedenog tokom 2017. i početkom 2018. godine kojim je proizvedeno 8 trenera u projektu iz Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija koji su, kasnije, tokom godine, organizovali i obavljali obuke službenicima Zavoda iz svih službi. Teme su bile: Svijest o bezbjednosti i dinamička bezbjednost, Prosocijalno modelovanje, Komunikacija i Profesionalizam.

Slika br.56-Obuka o izgrađivanju kapaciteta u prevenciji torture, nehumanog ponižavajućeg postupanja

- Od 15. do 18. januara u hotelu Centre Ville je organizovan završni modul treninga trenera na kojima su treneri iz Zavoda stekli sertifikate za dalje obučavanje službenika Zavoda. Obuka je, kao i obuke tokom prošle godine u okviru ovog projekta, izvedena od strane međunarodnih eksperata Savjeta Evrope.
- Dana 14. i 15. juna, u hotelu Centre Ville u Podgorici održana je Kaskadna obuka za zatvorske službenike. Obuku je pohađao 21 službenik.
- 27. i 28. septembra, u hotelu Palas u Petrovcu je realizovana Kaskadna obuka za drugu grupu koja je brojala 16 službenika.
- Dana 25. i 26. oktobra je realizovana Kaskadna obuka kojoj je prisustvovalo 18 službenika Zavoda. Obuka je organizovana u hotelu Bianka u Kolašinu.

Slika br. 57- Kaskadna obuka u Kolašinu

- 22. i 23. novembra je organizovana Kaskadna obuka za četvrtu grupu zatvorskih službenika koja je brojala 18 učesnika. Obuka je organizovana u hotelu Avala u Budvi.

Slika br.58- Kaskadna obuka u Budvi

- 13. i 14. decembra je realizovana Kaskadna obuka za petu grupu službenika. Učestvovalo je 19 službenika a obuka je realizovana u hotelu Avala u Budvi.

U okviru ove obuke 92 službenika Zavoda su stekli znanja i kompetencije u oblasti preveniranja svih oblika torture u zatvorima kao i svijest o nultoj toleranciji na torturu. Ova obuka će biti nastavljena tokom 2019. godine po istom konceptu u organizaciji Zavoda, odnosno Sektora za obuku.

7.5 WINPRO III

U okviru projekta Winpro III koji se realizuje pod okriljem Evropske Komisije, službenici Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija su imali priliku da prisustvuju seminarima i radionicama koji su se najčešće odnosili na zaštitu svjedoka i ulogu zatvorskog sistema u toj oblasti.

- Od 22. do 24. januara, u hotelu Premier u Podgorici održan je seminar na temu „Podizanje svijesti o zaštiti svjedoka“. Seminaru su prisustvovala 3 službenika Zavoda.
- 04. i 05. aprila, u hotelu Premier u Podgorici realizovana je radionica na temu „Lična bezbjednost“. Obuci su prisustvovala 3 službenika Zavoda.
- 23. aprila je jedan službenik Zavoda pohađao Kurs o medijima. Kurs je realizovan u hotelu Hilton u Podgorici.
- Od 28. maja do 01. juna u Podgorici je održan seminar na temu „Jačanje zaštite svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala, terorizma i korupcije“. Obuci su prisustvovala 2 službenika Zavoda.
- Od 29. do 31. maja, u Podgorici, realizovana je radionica na temu „Upravljanje ljudskim resursima. Radionici je prisustvovao jedan službenik Zavoda.
- 17. i 18. maja, u Skoplju, organizovana je konferencija na temu „Jačanje zaštite svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala, terorizma i korupcije“. Konferenciji je prisustvovao jedan službenik Zavoda.

7.6 Istanbulski protokol

U sklopu Horizontalnog programa Savjeta Evrope i projekta Unapređenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori realizovana je obuka na temu „Istanbulski protokol“. Istanbulski protokol je mehanizam za djelotvornu istragu i dokumentovanje torture i drugog svirepog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Ovaj međunarodni dokument je obavezujućeg karaktera i naši službenici su kroz ovu obuku stekli znanja i kompetencije o njihovoj obavezi u primjeni ovog dokumenta kao i mehanizmima koji se koriste u prevenciji torture kao i postupanjima u slučajevima kad postoje elementi torture. Ciljna grupa su bili službenici Sektora za zdravstvenu zaštitu i Sektora obezbjeđenja a obuke su izveli međunarodni eksperti Savjeta Evrope.

- 24. i 25. maja, u hotelu Budva u Budvi, realizovan je trening na ovu temu. Treningu je prisustvovalo 13 službenika.

Slika br.59-Zajednički rad na na radionici u Budvi

- 28. i 29. juna je realizovana druga obuka na temu „Istanbulski protokol“. Obuka je organizovana u hotelu Bianka u Kolašinu a prisustvovalo je 13 službenika Zavoda.

Slika br. 60-Sa treninga u Kolašinu

- 3. Od 19. do 21. decembra je realizovana treća obuka kojoj je prisustvovalo 20 službenika Zavoda. Obuka je organizovana u hotelu Verde u Podgorici.

7.7 Etički kodeks

Početak novembra u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija donijet je Etički kodeks službenika i namještenika Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija. Nakon usvajanja, u saradnji sa savjetom Evope, kancelarija u Podgorici, organizovana je obuka za službenike Zavoda u kojoj su službenici upoznati sa sadržinom dokumenta kao i međunarodnim standardima u sprovođenju etičkog kodeksa u zatvorskim sistemima. Obuku je vodio konsultant Savjeta Evrope.

- Od 26 do 29. novembra održana je obuka na ovu temu u hotelu Centre Ville u Podgorici. Obuka je realizovana u 4 grupe a ukupno je prisustvovalo 66 službenika.
- 30. novembra u hotelu Franca u Bijelom Polju organizovana je obuka za službenike Zatvora Bijelo Polje. Prisustvovalo je 20 službenika ove organizacione jedinice.

7.8 Ostale obuke

- 20. marta jedan službenik Zavoda je prisustvovao panel diskusiji na temu „ka boljem mjerenju reformi: Strategija proširenja EU i Crna Gora“. Panel je organizovala NVO Institut alternativa u sklopu projekta BENCHER – Efekti mehanizama EU za mjerenje napretka zemalja Zapadnog Balkana.
- 24. aprila u hotelu City u Podgorici realizovana je obuka na temu „Odnos i postupanje prema marginalizovanim društvenim grupama“. Obuka je organizovana u saradnji sa NVO Građanska alijansa a vodio je Miloš Janković, zamjenik Ombudsmana Srbije. Prisustvovalo je 18 službenika Zavoda.

Slika br.61-Praktična obuka zatvorskih policajaca na Policijskoj akademiji

Slika br.62- Obuka na temu „Odnos i postupanje prema marginalizovanim društvenim grupama“

- 29. i 30. maja u hotelu Centre Ville u Podgorici održan je sastanak – seminar na temu „Prevenција suicida i predoziranja u ustanovama dentencije i status NPM-a u državama članicama“. Seminaru su prisustvovala dva službenika Zavoda.
- 17. i 18. septembra u hotelu Maestral u Pržnom održan je seminar na temu: „Jačanje odgovora krivičnogpravnog Sistema na terorizam“, kome su prisustvovala dva službenika Zavoda. Seminar su organizovali OSCE i Ambasada SAD u Podgorici.
- Od 03. do 11. oktobra jedan službenik je prisustvovao obuci na temu „Pritvor i alternativne sankcije“. Obuka je realizovana u Hagu-Holandija a organizator je Holandski Helsinški komitet. Službenik je u okviru međunarodnog programa Matra izabran na osnovu direktne aplikacije.
- Učestvovanje službenika obezbjeđenja na prezentaciji naoružanja u Danilovgradu 12.novembra 2018.godine.

Slika br.63- Na prezentaciji naoružanja u Danilovgradu

- Od 13. do 16. novembra u hotelu Montenegro u Budvi organizovan je seminar za službenike Odsjeka za tretman na temu „Sprovođenje programa tretmana i tretman dugih zatvorskih kazni“. Seminar je pohađalo 19 službenika.
- 05. i 06. decembra je realizovana obuka za osoblje tretmana na temu „Rad sa seksualnim prestupnicima“. Obuka je organizovana u hotelu Avala u Budvi, a vodili su je konsultanti Savjeta Evrope. Prisustvovalo je 19 službenika.

Pored osnovne uloge Sektora za obuku kadrova a koja se odnosi na obuku zatvorskog osoblja, Sektor je, tokom izvještajne godine, aktivno učestvovao u svim aktivnostima i projektima koji se odnose na dalju reformu zatvorskog sistema i sistema izvršenja krivičnih sankcija. U pitanju je mahom normativna aktivnost, tj učešće u radnim grupama koje su se bavile izradom zakonskih i podzakonskih propisa kao i praćenje Akcionog plana za realizaciju Strategije izvršenja krivičnih sankcija do 2021. godine i dostavljenje redovnih izvještaja.

Sektor je aktivno učestvovao i dao doprinos realizaciji projekata koji se odnose na obučavanje zatvorenika i stvaranje mehanizama za sertifikovanje osposobljenosti za pojedina zanimanja, iako mu to nije u opisu nadležnosti.

Sektor za obuku kadrova je u više navrata tokom godine organizovao posjetu studenata Pravnih fakulteta i Fakulteta političkih nauka Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, u okviru njihovog praktičnog obučavanja, kada je studentima održano predavanje iz oblasti funkcionisanja Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i upriličen obilazak organizacionih jedinica Zavoda.

Slika br. 64,65-Posjeta studenata Pravnog fakulteta i Fakulteta Političkih nauka

8. KADROVSKI POSLOVI

8.1 Normativni okvir

Dana 05.11.2018.godine, donijet je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva pravde sa organom u sastavu Zavodom za izvršenje krivičnih sankcija, kojim nije izmijenjena organizaciona struktura Zavoda, niti broj sistematizovanih radnih mjesta i izvršilaca, već je izvršeno usklađivanje pojedinih zvanja službenika i namještenika u Zavodu u skladu sa novim Zakon o državnim službenicima i namještenicima ("Sl.list CG" br.2/18), koji je u primjeni od 01.07.2018.godine. Zvanja službenika obezbjeđenja u Zavodu su ostala nepromijenjena u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu, shodno Uredbi o zvanjima, oznakama zvanja i uslovima za sticanje zvanja službenika obezbjeđenja u ZIKS-a iz 2016.godine.

8.2 Broj i struktura zaposlenih

Na početku izvještajnog perioda u radnom odnosu u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija nalazilo se 490 službenika, od čega 489 službenika na neodređeno vrijeme i 1 službenik na određeno vrijeme, dok je na kraju izvještajnog perioda u Zavodu bilo zaposleno 518 službenika (517 na neodređeno i 1 na određeno vrijeme).

Dakle, kroz proceduru zakonitog oglašavanja upražnjenih radnih mjesta, iz četvrtog kvartala 2017. godini i tokom izvještajne godine, povećan je broj izvršilaca u Zavodu za 32 (31 izvršilac ekspertski i izvršni kadar, a 1 izvršilac visoki rukovodni kadar), i to: u Odsjeku obezbjeđenja 22 izvršioca, od čega 7 u KPD Podgorica, 9 u Istražnom zatvoru Podgorica, 4 u Zatvoru za kratke kazne i 2 u Zatvoru Bijelo Polje, u Odsjeku za tretman primljeno je 3 izvršioca, od čega 2 u KPD (socijalni radnik i realizator tretmana), a 1 u Zatvoru Bijelo Polje (realizator tretmana), u Sektoru za zdravstvenu zaštitu primljeno je 2 izvršioca, od čega 1 doktor medicine i 1 farmaceutski tehničar i u Sektoru za rad primljeno je 4 izvršioca, od čega 1 vodoinstalater, 1 električar, 1 građevinski tehničar i 1 savjetnik III u Grupi za ishranu.

Broj službenika po sektorima i odsjecima i kategorijama je sljedeći:

- Odsjek obezbjeđenja - 382 službenika/ce;
- Sektor za tretman - 42 službenika/ce (službenici zaduženi za prijem, otpust i matični evidenciju i statistiku osuđenika i pritvorenih lica, ispitivanje ličnosti osuđenika, utvrđivanje i sprovođenje programa tretmana i reintegracije osuđenika)
- Sektor za rad - 49 službenika/ca (službenici zaduženi za radioničku proizvodnju: stolarsku, bravarsko- limarsku, poljoprivrednu i stočarsku, održavanje opreme i objekata u ZIKS-u, ishranu i depozit lica lišenih slobode);
- Sektor za zdravstvenu zaštitu - 19 službenika/ca (1 ljekar specijalista stomatolog, 1 doktor/ica opšte medicine, 1 strukovna medicinka sestra, 1 fizioterapeut, 11 medicinskih tehničara/ sestara, 1 stomatološka sestra, 2 farmaceutska tehničara, 1 tehničar laborant).
- Sektor za obuku kadrova - 2 službenika,
- Kabinet direktora -6 službenika/ca
- Služba za pravne i finansijske poslove - 8 službenika/ca;
- Ekspertsko-rukovodni kadar-10 službenika/ca (glavni zatvorski inspektori zatvora i načelnici Odsjeka).

Tokom 2018. godine u ZIKS prestao je radni odnos za 5 službenika i to po osnovu otkaza službenika (3), po osnovu izricanja disciplinske mjere prestanak radnog odnosa u disciplinskom postupku (1) i usljed smrti (1).

Takođe, ističemo da je u okviru programa Vlade Crne Gore za 2018. godinu, kojim je propisano stručno osposobljavanje lica sa visokim obrazovanjem, u periodu od 15.01.2018.godine do 15.10.2018.godine, 7 korisnika stručnog osposobljavanja uspješno obavilo stručno osposobljavanje u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija.

8.3 Povrede službene dužnosti

U toku 2018.godine, pokrenuto je 23 disciplinska postupaka protiv službenika ZIKS-a zbog povrede službene dužnosti, protiv 25 službenika, i to u 2 predmeta protiv 2 službenika zbog lakše povrede službene dužnosti, a u 21 predmet protiv 23 službenika zbog teže povrede službene dužnosti. Okončan je 21 postupak protiv 23 službenika, dok su 3 postupka protiv 3 službenika u toku. U 1 disciplinskom postupku izrečena je najstrožija disciplinska mjera za težu povredu službene dužnosti- prestanak radnog odnosa, u 1 postupku je izrečena disciplinska mjera pisana opomena, u 3 predmeta protiv 5 službenika nije utvrđena odgovornost službenika, dok je u preostalih 17 postupaka protiv 17 službenika izrečena disciplinska mjera novčana kazna.

9. SARADNJA SA SKUPŠTINOM CRNE GORE

Odbor za ljudska prava i slobode na 29. sjednici, održanoj 24. decembra 2018. godine, u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2018. godinu, održao je Konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na temu "Stanje u zatvorskom i pritvorskom sistemu Crne Gore".

Slika br. 66-Sa kontrolnog saslušanja u Skupštini Crne Gore

Predstavnici nadležnih institucija dali su veoma sadržajne odgovore na postavljena pitanja i dodatna pojašnjenja u vezi sa realizacijom pojedinih aktivnosti.

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći zaključak:¹

1. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo zbog značajnog i vidljivog napretka u zaštiti prava lica lišenih slobode, postignutog zahvaljujući dobroj saradnji Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore i njihovoj otvorenosti i iskrenoj posvećenosti ispunjavanju preporuka relevantnih međunarodnih i domaćih institucija, ali i nevladinog sektora, što je prepoznato i pozdravljeno od svih učesnika sjednice Odbora na kojoj je održano Konsultativno saslušanje. Značajan doprinos ostvarivanju ovog uspeha dao je i Odbor za ljudska prava i slobode koji se višegodišnjim aktivnostima, u okviru kontrolne i nadzorne funkcije Skupštine, u kontinuitetu bavi ovom oblašću, počev od 2008. godine kada je Crna Gora dobila Preporuke CPT-a, praćenjem njihove realizacije, razmatranjem brojnih izvještaja koje je sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao i praćenjem stanja u ustanovama u kojima borave lica lišena slobode realizovanim obilaskom Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija u Spužu, Zatvora u Bijelom Polju i Pritvorske jedinice Centra bezbjednosti u Podgorici. Odbor je kroz kontrolnu i nadzornu funkciju Skupštine Crne Gore donošenjem brojnih zaključaka animirao na zajedničko i sinhronizovano djelovanje svih nadležnih organa.

2. Odbor konstatuje da su nedovoljni kadrovski kapaciteti i infrastruktura dva ključna izazova sa kojim se suočava zatvorski sistem u Crnoj Gori. S tim u vezi, pozdravlja posvećenost Ministarstva pravde i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija rješavanju uočenih problema i aktivnosti

¹ <http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/sjednice-radnih-tijela/2185/5541-00-63-8-18-41-.pdf>

preduzete tim povodom, koje su rezultirale zaposlenjem 32 službenika u ZIKS-u tokom 2018. godine, planiranjem dodatnih zaposlenja u 2019, unapređenjem procedure za zasnivanje radnog odnosa u ZIKS-u, propisivanjem posebnih uslova za posebna zvanja službenika za poslove tretmana, zdravstvene zaštite i obezbjeđenja lica lišenih slobode u cilju njihovog kadrovskog jačanja. Takođe, Odbor cijeni značajnim realizaciju kontinuiranih ciljanih obuka u okviru projekta podržanog od Evropske komisije kojim je razvijena metodologija evaluacije obuka, definisan sadržaj programa obuka i kaskadni sistem kako bi se, po završetku projektnih aktivnosti, stvorio održiv sistem obuka.

3. Za pohvalu su aktivnosti na poboljšanju uslova boravka lica lišenih slobode, ali i uslova za rad zaposlenih u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, jer su u prilično starim objektima uspjeli unaprijediti uslove i više od realno mogućeg. Odbor očekuje da će se izgradnjom četiri nova objekta u okviru kompleksa ZIKS-a: Specijalne zdravstvene ustanove, nove Prijavnice, Objekta Odjeljenja otvorenog tipa i Multifunkcionalnog objekta, za koje je Ministarstvo pravde pristupilo izradi tehničke dokumentacije i preko IPA projekta apliciralo za obezbjeđivanje sredstava za izgradnju tokom naredne godine, doprinijeti daljem poboljšanju uslova boravka lica lišenih slobode. Odbor pozdravlja namjeru gradnje novog objekta Zatvora za sjevernu regiju u Mojkovcu, za koji je Ministarstvu pravde 6. decembra 2018. na sjednici Upravnog odbora Zapadnoinvesticionog okvira odobren grant u visini od 1.200.000 eura za izradu tehničke dokumentacije, kojim će se dati ogroman doprinos unapređenju postojećeg zatvorskog sistema.

4. Odbor cijeni kontinuirane aktivnosti koje ZIKS preduzima na obezbjeđivanju kvalitetne zdravstvene zaštite licima lišenim slobode, naročito mentalno oboljelim licima, o čemu svjedoči podatak da je u ZIKS-u psihijatar angažovan 24 sata, dok se nekoliko puta mjesečno angažuju ljekari specijalisti (internista, urolog, psihijatar- narkolog, hirurg, fizijatar i radiolog), a takodje je nabavljena i medicinska oprema za pružanje kvalitetne zdravstvene zaštite licima lišenim slobode, nekadačak i bolja nego za ostale građane.

5. Odbor pozdravlja uzlaznu tendenciju u sistemu alternativnog izvršenja krivičnih sankcija jer je počev od 2014. godine kada su izrečene dvije kazne rada u javnom interesu, u 2015. godini 99 kazni, u 2016. godini 207 kazni, u 2017. 212 kazni, tokom ove godine izrečeno je čak 277 kazni rada u javnom interesu. Takođe, od prošle godine do sada uspješno je izvršeno 126 kazni kućnog zatvora. Posebno važnim smatra što je do sada samo oko od 5% od ukupnog broja izrečenih alternativnih kazni usled kršenja radne obaveze ili nepoštovanja programa izvršenja kazne u prostorijama za stanovanje zamijenjeno zatvorskom kaznom. Odbor preporučuje dodatno ulaganje napora na primjeni sistema alternativnih sankcija jer se njima doprinosi smanjenju stope recidivizma, smanjenju zatvorske populacije, a samim tim i smanjenju izdvajanja budžetskih sredstava za izvršenje kazni zatvora.

6. Odbor očekuje da će se zaposlenjem stručnog kadra za rad sa maloljetnim licima lišenim slobode u nedavno završenom Maloljetničkom zatvoru i primjenom posebnog oblika tretmana, omogućavanjem pristupa socijalnoj, psihološkoj i obrazovnoj službi i drugim programima koji su dostupni maloljetnicima u zajednici doprinijeti daljem poboljšanju u zaštiti prava ovih lica, kao najosjetljivije zatvorske populacije i time pomoći njihovom povratku u društvo.

7. Odbor preporučuje da se u narednom periodu posebna pažnja posveti rehabilitaciji i resocijalizaciji kako bi se smanjio broj povratnika u zatvorima i ova lica učinila korisnim članovima društva. S obzirom da je trenutno radno angažovano oko 300 od 1.150 zatvorenika, Odbor takodje preporučuje da se veća pažnja posveti radnom angažmanu zatvorenika što će pozitivno uticati 5 na tretman zatvorenika, ali i na povećanje sopstvenih prihoda Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija.

8. Odbor pohvaljuje aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova na poboljšanju uslova u prostorijama za zadržavanje lica lišenih slobode i njihovom usklađivanju sa standardima CPT-a

i namjeru ulaganja novčanih sredstava u iznosu od 100.000 eura za renoviranje pritvorskih prostorija u Kotoru, Ulcinju i Beranama. Takođe, izražava zadovoljstvo zbog postupanja Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije po Zaključku Skupštine Crne Gore i što kao prelazno, privremeno rješenje praktikuju da lica lišena slobode smještaju u najbliži centar bezbjednosti u susjednoj opštini koji je upodobljen standardima CPT-a. S druge strane, Odbor preporučuje Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije da u narednom periodu ulože dodatne napore kako bi se, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, preostali centri i odjeljenja bezbjednosti upodobili sa standardima CPT-a.

9. Odbor očekuje da se sa pažnjom razmotri preporuka Zaštitnika i Zaključak Skupštine o donošenju novog Pravilnika o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode usklađenog sa standardima CPT-a koje je, po riječima predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova, planirano nakon usvajanja novog Zakona o unutrašnjim poslovima, kao i obezbjeđivanje dodatnih sredstava kako bi se Pravilnik implementirao na kvalitetan način.

10. Ohrabruju javni pozivi rukovodstva Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije upućeni građanima da prijavljuju sve slučajeve mogućeg prekoračenja ovlašćenja službenika policije i opredijeljenost Ministarstva za nultu stopu tolerancije prema nasilju i zloupotrebi službenih ovlašćenja. Odbor izražava uvjerenje da će korišćenje nove balističke opreme za pripadnike Specijalne antiterorističke jedinice i Posebne jedinice policije sa istaknutom ličnom oznakom u vidu kombinacije slova i brojeva omogućiti njihovu identifikaciju u incidentnim situacijama, kao i demokratski nadzor i tužilačku istragu u slučajevima moguće zloupotrebe ovlašćenja od strane policijskih službenika, što je od izuzetne važnosti za snaženje povjerenja javnosti u policiju.

11. Odbor za ljudska prava i slobode će dostaviti Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu zdravlja, Kancelariji za evropske integracije, NVO "Građanska alijansa", učesnicima sjednice, na upoznavanje i Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, na dalji postupak.

10. SARADNJA SA INSTITUCIJOM ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Kao i prethodnih godina, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija je i u 2018. godini ostvarivao uspješnu saradnju sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kao Nacionalnim preventivnim mehanizmom za sprječavanje torture (NPM).

I u izvještajnoj godini sva lica lišena slobode koja su smatrala da im je na bilo koji način uskraćeno neko od osnovnih ljudskih prava, podnosila su pritužbi instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, preko sandučića za pritužbe koje postoje u svim organizacionim jedinicama Zavoda.

Tokom 2018. godine, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda dostavljeno je na postupanje i izjašnjenje 6 pojedinačnih pritužbi zatvorenika. Struktura pritužbi prati trend iz prethodnih izvještajnih perioda (žalbe na zdravstvenu zaštitu, otežan prelazak u povoljniju klasifikacionu grupu, odnosno reklasifikaciju, diskriminacija po nacionalnoj osnovi, i dr.). Uprava Zavoda je sve činjenice i okolnosti po pritužbi pažljivo ispitala i utvrdila i o tome uredno izvještavala Zaštitnika o postupanju po istima, ali i preduzimala sve neophodne zakonske mjere i radnje u otklanjanju istih i dostavljala potrebna obavještenja i dokumentaciju nadležnim državnim institucijama.

Pored postupanja po pojedinačnim i grupnim pritužbama, Zaštitnik je, u cilju sagledavanja stanja ljudskih prava i sloboda lica koja se nalaze u ZIKS-u, u izvještajnoj godini kao i prethodnoj godini značajnu pažnju usmjerio na zaštitu od torture, nečovječnog, ponižavajućeg postupanja, prema licima lišenim slobode. Takođe, pažnja je usmjerena i na uslove smještaja i zdravstvenu zaštitu pritvorenih i osuđenih lica u svim objektima ZIKS-a.

Slika br.67,68-Predstavljanje Izvještaja Zaštitnika o ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica lišenih slobode, smještenih u ZIKS-u

U februaru 2018.godine, od strane institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija predstavljen je Izvještaj o ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica lišenih slobode, smještenih u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija. Tom prilikom u izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda dato je 10-ak preporuka, koje se odnose na poboljšanje zdravstvene zaštite mentalno oboljelih lica lišenih slobode.

U cilju realizacije preporuka Zaštitnika, u novom Uputstvu o zdravstvenoj zaštiti pritvorenih i osuđenih lica, koje je u primjeni od aprila 2018.godine, uvštene su i date preporuke. Njime su definisani potrebni protokoli, procedure i registri, tako da su u najvećem dijelu preporuke realizovane i unaprijeđena zdravstvena zaštita mentalno oboljelim licima, a o čemu je kasnije upoznat i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.

11. SARADNJA SA NEVLADINIM SEKTOROM

Dana 01.06.2018.godine, potpisan je Memorandum o saradnji između Ministarstva pravde, Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i NVO "Juventas" u cilju unapređenja zaštite prava lica lišenih slobode i sistema izvršenja krivičnih sankcija, na osnovi jednakosti, reciprociteta i zajedničke koristi, a saradnja se zasniva na:

- Strategiji reforme pravosuđa 2014 – 2018.godina;
- Strategiji za izvršenja krivičnih sankcija 2017 - 2021.godine;
- Nacionalnoj strategije za sprječavanje zloupotreba droga 2013 – 2020.godina;
- Nacionalnoj strategije za borbu protiv HIV/AIDS-a 2015-2020.godina
- Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba 2013 – 2018.godina;
- Nacionalnom plana akcije za djecu 2013 - 2017.godina;
- Strategiji za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020.godina;
- Akcionom planu za unapređenje mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2017 –2018.godina, na bazi Strategije za unapređenje mentalnog zdravlja u Crnoj Gori, koja je usvojena 2004. godine;
- Akcionom planu za Pregovaračko poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava.

Dana 26.07.2018.godine, potpisan je Memorandum o saradnji između Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i NVO "4 Life" koja će se ostvarivati kroz projekte i inicijative koje NVO "4 Life" realizuje uz saglasnost sa donijetim strategijama Vlade CG iz domena rada Ministarstva pravde, Ministarstva zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja, zatim domaćim, međunarodnim dokumentima i konvencijama potpisanim od strane države Crne Gore i dokumentima koji se odnose na bolesti zavisnosti, koji doprinose jačanju administrativnih kapaciteta u procesu usklađivanja zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, kao i Inicijative koje realizuje ZIKS, a u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i sloboda, zdravstvene i socijalne zaštite osoba koje su oboljele od bolesti zavisnosti i prevencije bolesti zavisnosti. Saradnja NVO „4 Life“ i ZIKS-a se zasniva na:

- Projektu podržanom od strane Savjeta Evrope "Supporting rehabilitation programmes for prisoner at the Institute for the Execution of Criminal Sanctions"
- Nacionalnoj strategiji za sprječavanje zloupotreba droga 2013 – 2020;
- Nacionalnoj strategiji za borbu protiv HIV/AIDS-a 2015-2020 (dio koji se odnosi na droge);
- Akcionom planu za unaprjeđenje mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2017-2018;
- Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga.

Uz podršku NVO sektora („Juventas“ i „4 life“), a u okviru projekta Savjeta Evrope, u Zavodu se od septembra 2018. godine, nedjeljno održavaju dodatne psihoterapijske grupe i grupe psihosocijalne podrške (obje uključuju rad psihoterapeuta). Ovakav vid rada je kao dio programa tretmana ponuđen svim zatvoreniciima koji imaju izrečenu sudsku mjeru bezbjednosti obaveznog liječenja narkomana, kao i onima kojima ova mjera nije izrečena, a primjećeno je da imaju problema sa bolestima zavisnosti. NVO 4 life sprovodi psihoterapeutsku radionicu i grupu samopomoći sa 1 grupom od 10 zatvorenika zavisnika u trajanju od po 1h 30 minuta. Sa grupom zatvorenika osim psihoterapeuta radi i član ove NVO koji vodi grupe samopomoći (bivši zavisnik koji uspješno apstinira), dok NVO Juventas sprovodi radionicu psihosocijalne podrške sa 2 grupe od po 10 zatvorenika zavisnika. Službenici Odsjeka za tretman- prisustvuju obukama kako bi, nakon završetka projekta, samostalno nastavili sa radom.

Dana 05.06.2018.godine potpisan je Memorandum o saradnji na projektu "Convict" između Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i NVO Institut za Socijalnu i obrazovnu politiku i NVO "Happy life". Cilj projekta je podrška reintegraciji osoba koje su na izdržavanju kazne zatvora.

Dana 01.08.2018.godine, potpisan je Memorandum o saradnji između Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i NVO "Građanska alijansa" koja će se ostvarivati kroz projekte i inicijativa koje (GA) realizuje u skladu sa Ustavom, zakonima, strategijama Vlade Crne Gore, iz domena rada Ministarstva pravde, Ministarstva zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, zatim domaćim, međunarodnim dokumentima i konvencijama potpisanim od strane države Crne Gore i dokumentima koji se odnose na poštovanje i promociju zaštite ljudskih prava, koji doprinose jačanju administrativnih kapaciteta u procesu usklađivanja zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, posebno koje se odnose na poglavlja 23 i 24, kao i Inicijative koje realizuje ZIKS samostalno ili u saradnji sa drugim subjektima, a u okviru ciljeva i djelatnosti GA.

Dana 26.10.2018.godine potpisan je Memorandum o saradnji između Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, Njemačke NVO "Hellp" i NVO "Juventas" koja će se ostvariti u okviru projekta "Podrška socio-ekonomskoj stabilnosti u region Zapadnog balkana" u cilju renoviranja objekata u Zavodu za uzgoj pilića i sistemi za automatizovano hranjenje pilića, oprema za bravarske i stolarske radionice i stručne obuke zatvorenika. U organizaciji NVO Hellp sa Centrom za obrazovanje i trening-ZOPT kao spoljni saradnik na projektu, sprovedena je obuka za zanimanja-stolar i bravar pri kojima su spoljni saradnici držali teorijski dio obuke, a instruktori Zavoda praktični dio. Obuka je trajala od septembra do početka decembra tekuće godine. Obuku je uspješno završilo 9 zatvorenika, kojima su dana 12.12.2018.godine uručeni sertifikati.

Slika br 69-Sastanak sa direktorom ZOPT-a

Dana 23.11.2018.godine potpisan je Memorandum o saradnji između Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i Centra za obrazovanje i trening-"ZOPT" u cilju realizacije aktivnosti licenciranja za izvođenje programa obuke zatvorenika, izvođenje programa obrazovanja zatvorenika i drugih programa podrške zatvorenicima.

12. DONACIJE

U 2018. godini Zavod za izvršenje krivičnih sankcija primio je više donacija:

- Kancelarija UNICEF-a u Podgorici donirala je opremu za zatvor za maloljetnike I to: sprave za vježbanje u teretani, računare, projektor i fotoaparati;
- U saradnji sa NVO Građanska alijansa, Gradska biblioteka i čitaonica Herceg Novi donirala je 319 knjiga za zatvorske biblioteke;
- Islamska zajednica u Crnoj Gori poklonila je 12 knjiga vjerskog sadržaja biblioteci u Istražnom zatvoru Podgorica;
- NVO Institut za socijalnu i obrazovnu politiku, donirala je 110 knjiga;
- NVO Ruka ruci, donirala je 135 knjiga;
- NVO Juventas, poklonila je dio opreme za teretane u "F" paviljonu i Poluotvorenom odjeljenju KPD-a;
- NVO "Happy life" kompletno je spravama za vježbanje opremila teretanu u zatvorenom dijelu KPD-a;
- Biciklistički savez Crne Gore donirao je sportsko biciklo KPD-u;
- Košarkaški savez Crne Gore donirao je Zavodu 2 table za koš sa dva obruča i dvije mrežice;
- Opština Bijelo Polje i Elektrodistribucija donirali su 3 betonska stuba za postavljanje rasvjete u dvorištu Zatvora;
- Crveni krst Crne Gore donirao je odjeću- 10 muških jakni, 10 košulja, 10 odijela i 10 pantalona;
- ETC Company iz Rožaja izgradio je bedemski zid zatvora Bijelo Polje (sjeverna strana) dužine 70m i visine 3m.

Zatvor Bijelo Polje je krajem 2017.godine, započeo prikupljanje donacija za izgradnju bedema koji je završen u izvještajnoj godini. Donacije, koje su stizale u prethodnoj i izvještajnoj godini, stigle su iz 10 opština i to:

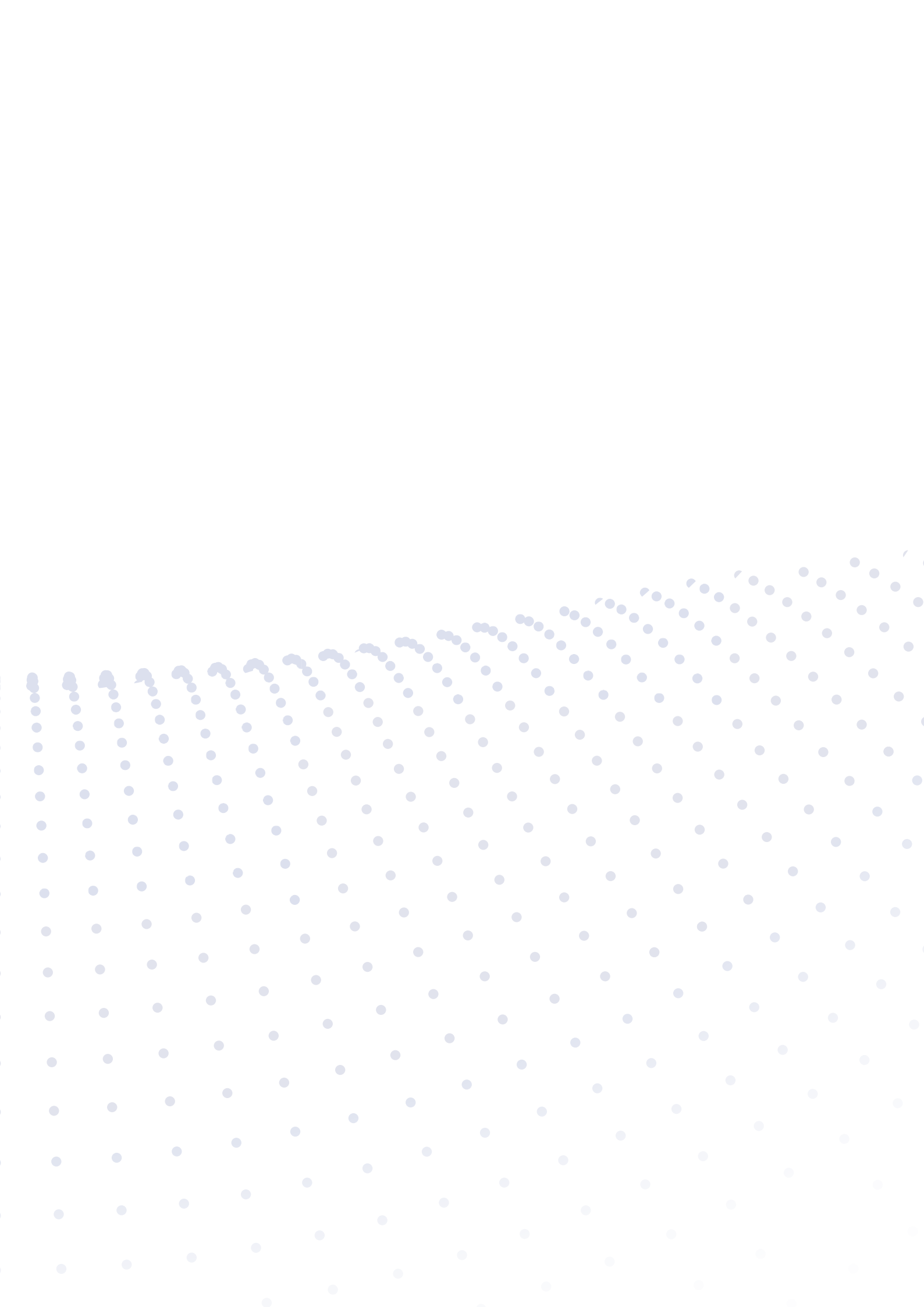
- Opština Bijelo Polje-građevinski material u inosu od 5.000 eura,
- Opština Berane-2.000 eura,
- Opština Andrijevica-5.000 betonskih blokova,
- Opština Plav-1.500 eura,
- Opština Rožaje-1.500 eura,
- Opština Žabljak-1.500 eura,
- Opština Kolašin- 1.000 eura,
- Opština Šavnik- 1.500 eura,
- Opština Pljevlja-5.000 eura,
- Opština Petnjica-1.000 eura i 1.000 betonskih blokova.

SADRŽAJ

RIJEČ DIREKTORA.....	5
UVOD	7
MENADŽMENT ZIKS-a.....	8
ORGANIZACIJA.....	9
1. STATISTIČKI PODACI	10
1.1 Smještajni kapaciteti	10
1.2 Prijem i otpust zatvorenika	11
1.3 Djela osuđenika.....	12
2.TRETMAN I REINTEGRACIJA	13
2.1. Stručne obuke	13
2.2 Grupni rad sa osuđenicima	15
2.3 Kulturno-sportske aktivnosti	15
2.4 Pogodnosti	16
2.5 Vjerski obredi	16
2.6 Pravna pomoć	16
2.7 Uslovni otpust	16
3. RADNO ANGAŽOVANJE ZATVORENIKA.....	17
4. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	17
5. BEZBJEDNOST I SIGURNOST	19
5.1 Pretresi	19
5.2 Sprovođenja	22
5.3 Disciplinska odgovornost	22
5.4 Posebne mjere predostrožnosti	22
5.5 Primjena sredstava prinude	22
5.6 Štrajk zatvorenika odbijanjem uzimanja hrane i tečnosti	23
6. AKTIVNOSTI SEKTORA ZA RAD	24
7. AKTIVNOSTI SEKTORA ZA OBUKU KADROVA	37
7.1 Obuke u ZIKS-u	37
7.2 Obuke u Upravi za kadrove	38
7.3 Obuke na Policijskoj akademiji	38
7.4 U sklopu Horizontalnog	40
7.5 WINPRO III.....	42
7.6 Istanbulski protokol	42
7.8 Ostale obuke	43
8. KADROVSKI POSLOVI	46
8.1 Normativni okvir	46
8.2 Broj i struktura zaposlenih	46
8.3 Povrede službene dužnosti	47
9. SARADNJA SA SKUPŠTINOM CRNE GORE.....	48
10. SARADNJA SA INSTITUCIJOM ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA	51
11. SARADNJA SA NEVLADINIM SEKTOROM	52
12. DONACIJE	54

Crna Gora
Ministarstvo pravde
ZAVOD ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA